

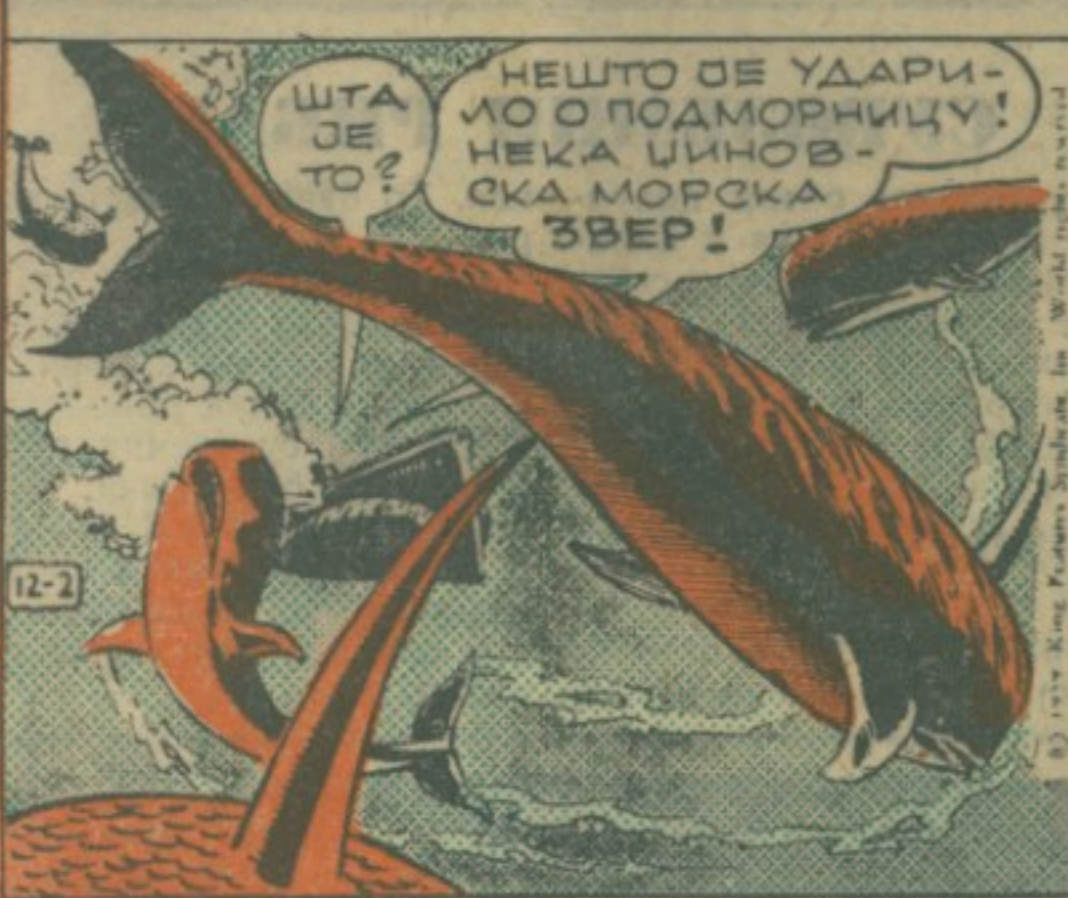
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIV. Број 618
Субота, 2. новембар 1963.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

У ОВОМ БРОЈУ: Дојодило се пре 50 година. Два сјоменика јунашћу. Чувени јрождрљивци. Кроз свећ занимљивости. Град на соли. Цршице о зими. Мало смеха. Нејризнаћи владар.

КРОЗ ВЕКОВЕ

ТАРИФА - ОСТРВО НА ЈУГУ ЕВРОПЕ

Нема много оних који знају да између познатог економског термина „тарифа“ и једног географског имена — острва Тарифа — постоји директна веза. Ово острвце познато је само по томе што се у сваком уџбенику географије може наћи да је рт острва Тарифе најјужнија тачка Европе.

Али, историја овог острва прилично је занимљива. У почетку 18. века арапска војска коју је предводио Тариф Бен Малик искрцала се у области Алхесираса освојивши уз пут острвце на коме се налазила једна од најстаријих римских тврђава у Шпанији — Булија Традукта. Острвце које лежи на путу из Африке у Ев-

ропу Арапи су по свом војсковођи назвали Тарифа и претворили га у праву тврђаву. Ту се населио један маварски намесник, Мореуз између Европе и Африке сада је био потпуно под његовом контролом. Предузимајући заповедник острва одлучио је да из таквог ложаја извуче корист: сви бродови који су из Атланског океана пловили у Средоземно море и обратно морали су да се зауставе крај острва Тарифе да би платили дажбину у натурали или у новцу. Али, не би било правично узимати исту дажбину од лаких једрењака и великих бродова. Због тога је заповедник острва израдио читав регистар дажбина које су одмераване према величини брода и броју његове посаде. Вест о овом намету брзо се рашчула по свету и убрзо су у многим приморским градовима била установљена специјална плаћања за право уласка у луку. Спискове према којима је одређивана висина дажбина поморци су почели да називају тарифама. Тако је ова реч ушла у арапски, а затим и у све европске језике.

Ripley's

Веровали или не!

ПРЕЧИЦА У СМРТ

ХОДОЧАСНИЦИ ИНДИЈСКЕ СЕКТЕ ЦАИН, КОЈА Тврди да свака душа мора да се роди 388 000 000 пута у УБЕ-РЕЊУ ДА РЕ ТО УВРЗАТИ ЊИХОВУ РЕИНКАР-НАЦИЈУ, ВЕКОВИМА СУ СЕ ВАЦАЛИ СА СВЕТЕ СТЕНЕ БХАИРАН ТХАИПА ВИСОКЕ 305 МЕТРА.

ЈЕДИНИ ЗАКОНИТИ ФАЛСИФИ-КАТ У ИСТОРИЈИ

ФАЛСИФИКОВАНЕ ПОШТАНСКЕ МАРКЕ У ВРЕДНОСТИ ОД 10 И 20 САНТИМА, ИЗДАЛА ЈЕ И ПРОДАВАЛА 1869 ГОДИНЕ ФРАНЦУСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА ДА БИ ОДРЕДИЛА ДА ЛИ ПУБЛИКА МОЖЕ ДА ПРИМЕТИ ФАЛСИФИКАТЕ? ТЕ МАРКЕ ИМАЈУ ДАНАС ВЕРУ ВРЕДНОСТ ОД ОРИГИНАЛА!

ВЕЛИКИ ПОЈАС "ВАМПУН"

ПРОКИ ЛИТЕ ИНДИЈ-СКИХ НАРОДА ИМА НА СЕБИ СТИЛИЗОВАНО СТАВЛО БОРА КОЈЕ СИМБОЛИШЕ ВЕЧИТУ ВАЖНОСТ УГОВОРА ШТО ПОВЕЗУЈЕ ШЕСТ ЊИХОВИХ НАРОДА!

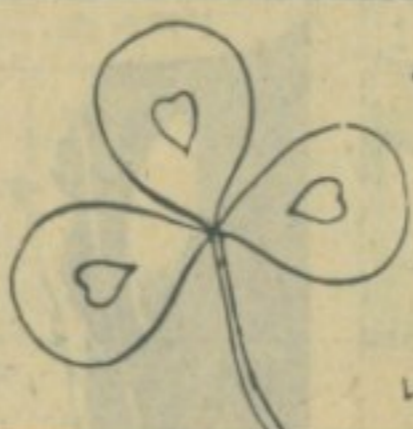
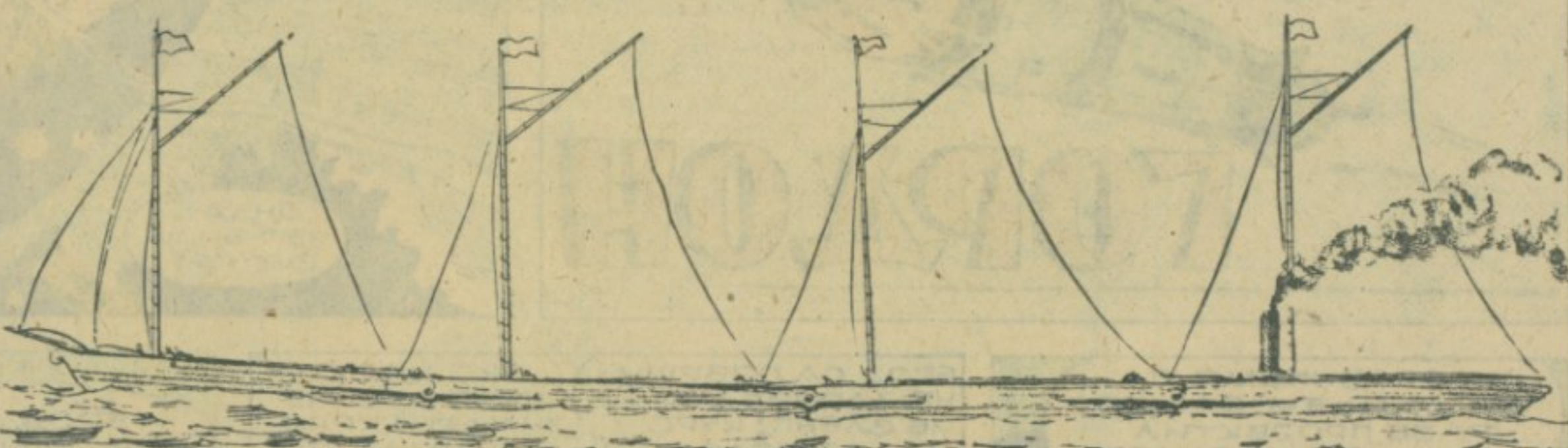

МОХАМЕД АЛИ

(1769-1849)

КОЈИ ЈЕ ВЛАДАО ЕГИПТОМ 38 ГОДИНА НИЈЕ ЗНАО НИ ДА ЧИТА НИ ДА ПИШЕ - И НИКАД НИЈЕ НАУЧИО ЈЕЗИК СВОЈИХ ПОДАНИКА

© King Features Syndicate, Inc. 1961. World rights reserved.

ДЕТЕЛИНУ С ТРИ ЛИСТА

СА ОБРИСОМ СР-ЦА НА СВАКОМ ЛИСТУ НАШАО ЈЕ ШИРЛИ ХЕНГЕР (11 ГОДИНА) ИЗ ХЕЈТСВИЛА (САД)

МОРСКИ "ВОЗ"

4 МЕЛИЧНА БРОДА ПОРИЧУТА 1857 ГОДИНЕ У ЛОНДОНУ, МОГЛА СУ ДА СЕ ЗАКАМЕ ЈЕДАН ЗА ДРУГИ КАО ВАГОНИ. БРОДОВЕ СУ КРЦАЛИ НА РАЗЛИЧИТИМ МЕСТИМА А ЗАТИМ СУ ДО МЕСТА САСТАНКА ДОПЛОВИЛИ ПОМОЋУ ЈЕДНА ДА БИ СЕ ТУ СПОЗИЛИ И КРЕНУЛИ ПРЕКО АТЛАНТИКА ВУЧЕНИ ПРВИМ БРОДОМ КОЈИ ЈЕ ЈЕДИНИ ИМАО МАШИНЕ!

КРОЗ СВЕТ ЗАНИМЉИВОСТИ

■ Чарлс Вудкок обратио се недавно једном а-меричком суду с молбом за развод брака. Своју молбу мотивисао је тиме што је његова жена две седмице после свадбе — која је обављена 1899. године — провртевши се ма ло по стану казала мужу: „Довиђења!“, а потом отишла од куће и више се није вратила. Чарлс је 64 године стрпљиво чекао повратак своје супруге а затим се обратио суду тражећи развод брака. Суд је удовољно његовој молби.

■ Канадски провалник Речиналд Квин затечен у туђој кући ступио је у пушкарнае с полицијом. Био је при том рањен али је успео да умукне. Стигавши својој кући он је сам себи извео малу операцију: из ране на руци извадио је метак и уместо

њег ставио други и то калибра какав се не употребљава у полицији. Када је ипак био изведен на суд — јер све остало је говорило против њега — државни тужилац је, заведен лажним противдоказом — метком изваћеним из руке — одустао од тужбе и Квин би био ослобођен да није било његове хвалисавости: одушевљен сопственим лукавством он је разметљиво све испричао судијама. Као „удар-је“ за његову искреност судије су му доделиле две године затвора.

■ Познато француско купалишно место на Средоземном мору Кан овако рекламира своја предности: ако рано јутром и-зишавши из куће угледа-те на цвећу капљице воде знајте да је то роса јер у нашем дивном поднеб-љу киша никад не пада. Најбољи доказ: последњи трговац кишобранима још пре две године ликвидирао је своју радњу и преселио се у Ницу.

■ Ученици париских средњих школа који увре ме школских распуста одлазе у Енглеску, добијају при поласку штампана правила о пристојном понашању. Ево неколико главних правила из тог приручника: „Никад не-мојте грлити Енглеза! Ни кад у разговорима не по-мињите Јованку Орлеанку и Наполеона! Увек се одушевљавајте краљевском породицом и енглеском децом! Имајте у виду да су пси и мачке уважени чланови енглеских поро-дица.“

■ По статистичким подацима објављеним у Хон-дурасу тамо на сваких 14 обичних морнара долази један адмирал.

■ Осамдесет седмогоди-шња житељка Јоханесбур-га, у Јужноафричкој Уни-ји, Лизи Издол поставила је нов светски рекорд у борављењу у затамњеној дворани: у току 41 годи-не она је у биоскопским салама провела укупно 23.660 часова и видеља 9.464 филма и исто толи-ко журнала и кратких цр-таних филмова.

МИНИЈАТУРЕ У ТЕХНИЦИ

Микротехником се назива нова грана науке и производње чији је задатак да разне апарате и уређаје сведи на микроскопске размере а да се при томе не умањи њихова ефикасност. Ова грана техни-ке добија нарочити подстрек од космонаутике.

На нашој слици је прика-зан као пример „минијатури-зације“ један кугл-лагер не већи од тачке која се откуца машином за писање. Поред њега једна обична мува из-гледа као прави цин. Минија турни кугл-лагери наћи ће примену при конструисању космичких бродова и за спе-цијалне зубне-бушилице од којих се захтева велика от-порност.

СУВОЗЕМНИ РИБАРИ

На западној обали полу-острва Нова Шкотска у Кана-ди, рибари не бацају своје мреже у море. Уместо тога они их вешају о високе сту-пове побииене у земљу дуж читаве обале Фанде, уског за-лива који дели полуострво од копна. Океанске плиме до-стижу овде висину од 10 ме-тара и вода продире неколи-ко километара далеко на ко-пно. То баш и користе рибар-и. После плиме, рибу коју је море донело они скидају са мрежа и одвозе колима. Иа-ко овакав начин риболова из-гледа лак, сувоземни рибари морају да буду брзи, окрет-ни и искусни. Јер, потребно је тачно израчунати време и склонити се са опасних ме-ста пре но што почне нова плима.

МОДА И УНИШТАВАЊЕ. — Човек остаје запањен — пише француски часопис „Наука и живот“ у једном од својих бројева пре 50 година — кад види колики се број притичких пера пролази једне године у Лондону.

Да би се каприци женоке моде задовољила уништена је због тога: 28.281 рајска птица, 20.820 колибрија, 27.733 голуба хубана, 28.615 малих плавих птица, 69.140 морских заста.

Зар није време да се реагује против тако свирепог и некорисног уништавања. Кад птице буду престале да певају, кад шуме, цунгле, степе и прерије не буду имале више својих дивних и љупких птичица које развеселавају својом песмом, онда ће вероватно аутомобилске трубе и бука аероплана заменити оно што нам је природа подарила.

ПАЖЊА: ЗАОКРЕТ! — Аутомобилиста који треба да направи заокрет или да промени правац мора да пружи руку наван кола. Због тога се родила идеја да се овај возачев гест замени једном направом у облику прста-показивача. Њоме возач може да управља из самих кола — неспуштајући волан и не провлачећи руку кроз прозор. На овај начин ће се умањити и саобраћајне несреће

ДОГОДИЛО СЕ ПРЕ 50 ГОДИНА

ТЕЛЕФОН. — Од 1. јула 1912. године Стокхолм има 76.848 телефонских апарата или: један телефон на 4 становника. Париз и сада има само 1 апарат на 36 становника.

3, 6, 9. — Да би измерио време трајања једног телефонског разговора у јавним говорницама један инжењер се сетио да за то употреби пешчани сат. Три пешчана сата могу да се испразне за три, шест или девет минута и означе тачно као хронометар време које говорник проведе у разговору. Један поглед на пешчани сат тачно га обавештава о времену које му је још остало за разговор а кад је горња бочица празна он зна да је време истекло. Надамо се да ова пешчана инсталација неће упропастити поштанску администрацију.

ВОЗОВИ ПИШТЕ И НАРУШАВАЈУ СЛУХ. — Доктор Лихтенберг из Будимпеште испитао је чуло слуха 250 железничких службеника: у 92 случаја нашао је ослабелу слух. Код њих 14 нашао је

хроничан катар средњег уха, тројици је процурило уво, а троје болује од запаљења ушног канала, четворица имају поремећаје у еластичности мембране, 36 њих има запушене уши машу; петоро тачност у шушљани иза бубне опне, а петоро ожиљак у средњем уху; такође петорици недостаје сумњаница коју лучи средње уво.

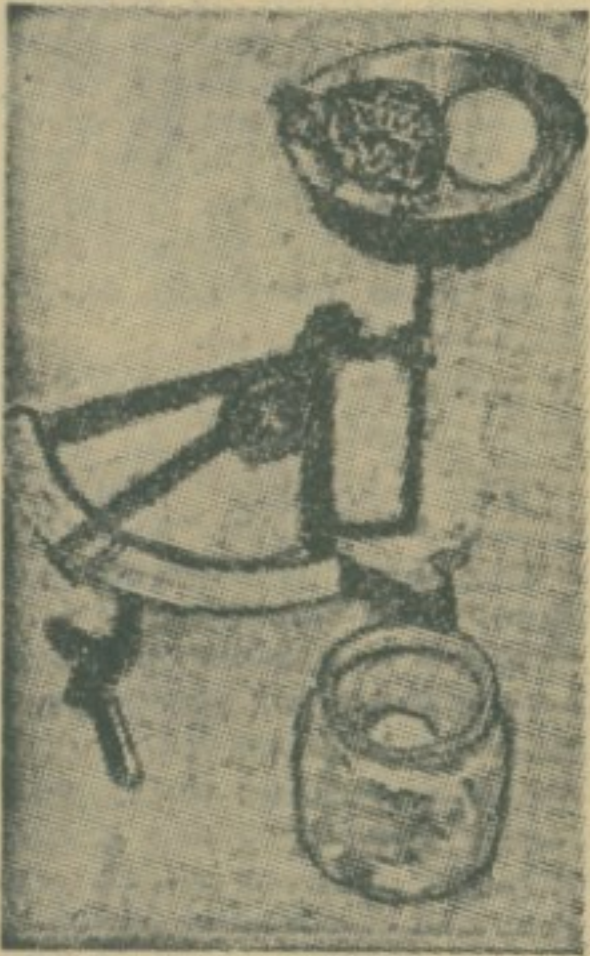
ТРИ СПОРТА НА ЈЕДНОМ АПАРАТУ. — Ево новог модела савијки који треба да нас засени: то су у исто време санке, аутомобил и аероплан. Помоћу једне полуге зачас се спусте или подигну клизачке и тако од ових кола постану санке. Начи-

њене су тако да се при великој брзини по стрмој падини одигну са тла. Спортста тако може да испроба и лежење а да при том није у опасности. Мотор од 4 цилиндра и 12 кс. омогућава му да санке „стану“ на тачковима који се спусте поред самих клизачки.

АУТОМАТСКИ МЕЊАЧ НОВЦА. — Један италијански проналазач је направио аутоматски мењач за новац. У један прорез убаци се златан или сребрни новчић. Притискујући полугу на десно ситан новац пада у левак из кога се он узима само пружањем руке.

ПРЕУХРАЊЕНОСТ. — Ако се некад умирало од глади данас се може од преухрањености. То је последица претеране погрешне масне хране и алкохолних пића као и употребе препарата за јачање. А тиме су само упропашћивани стомаци

МЛЕКО НА ПЕДАЛЕ. — Нова машина за мужу крвава изазвала је сензацију на изложби у Дон Кастлу у Бјелгоској. Мужа се не врши више рукама. Фармер седне на трицикл и покреће педала а у исто време и механизам који обавља мужу. На овај начин може да помуже две краве у исто време или 24 за један сат.

РЕТКА ПРИНОВА

Ова шарена корњачица тек што се излегла из јајета. „Нозороћенце“ је тешко свега 48 грама и једва да је нешто веће од лоптице за пинг-понг. Долазак на свет мале зебрасте корњаче био је пријатно изненађење за сараднике Циришког зоолошког врта јер се корњаче ове врсте веома ретко размножавају у заробљеништву.

Бели крокодил

Најновији становник зоолошког врта у Берлину нешто је мањи од једног метра и готово је потпуно бео. То је један крокодил, бели пред-

ставник породице кајмана, који се од своје сабраће из Аризоне и других река Јужне Америке, разликује слабом пигментацијом коже.

Ловачка прича

Недавно су два ловца на јелене закувала на врата једног усамљеног мајора у Јемланду, шумом богатој провинцији средње Шведске, и запитала домаћина колико стаје његов коњ који пасе на оближњој ливади јер, наводно, желе да га купе. Кад је сељак примио новац они су му испричали да су читав тај дан узалудно трагали за јеленима и када су се пред вече враћајући се кући, угледали на ливади коња, устребљени су га „да би бар један хитац испалили“. Када је касније сељак хтео да уклони леш свог коња, нашао га је на ливади како мирно и задовољно пасе. У сумраку ловци су, у ствари убили — јелена.

ПАЈА ПАТАК

АУУФ! КАКВА ЈЕ ДАНАС ЖЕГА!

ХОЋЕШ ДА СЕ ПРОВОЗАМО... ДА СЕ МАЛО РАСХЛАДИМО?

СВАКАКО! САМО ДОК...

... ДОК ПОЧИСТИМ ОВО ФУБРЕ!

КУДА БЕМО ИЊИ ДА СЕ РАСХЛАДИМО?

ИЗВАДИ МАПУ ПУТЕВА И...

УПС...!

ДОВРАГА! ОТКАД СЕ СПРЕМАМ ДА РАШЧИСТИМ ТАЈ ОДЕЉАК ЗА РУКАВИЦЕ!

ОХ! МОТОР СТЕЊЕ КАО ДА ЋЕ ДА НЕСТАНЕ БЕНЗИНА!

НЕМОГУЋЕ! ЈУТРОС САМ СИПАО БЕНЗИН!

УФ! СРЕЋА ШТО НИЈЕМО УЗЕЛИ ОНА ТВОЈА ВЕЛИКА КОЛА!

АХ! ЈОШ САМО ДВА КИЛО-МЕТРА!

НЕШТО ВАМ ЈЕ ЗАЧЕПИЛО ДОВОД!

А ТИ ГА ОТЧЕПИ!

ЕВО ШТА СЕ ЗАГЛАВИЛО У ЦЕВИ!

ВИДИМ... НИ САМ КОРАВ! КОЛИКО ТИ ДУГУ-ЈЕМ?

ЧУДНОМ СЛУЧАЈНОШЋУ... ТАЧНО ТОЛИКО!

И БИЛИОНЕРИ ИМАЈУ СВОЈЕ МАЛЕ НЕЗГОДЕ

УМУКНИ! ПОКУШАВАМ ДА СЕ ОХЛАДИМ!

ТАСПАКИНА ТАЈНА

Кандидат географских наука В. Залотажев прича нам необичну и пуну поезије легенду о корњачама, које због њихове дуговечности многи називају „метузалемима животињског царства“. И заиста, у нормалним животним условима, корњача може да поживи и 350 година.

Све је почело од необичних звукова: „тук-тук“, тишина, затим поново „тук“, као да трупцем удараш о трупца! Шта би то могло да значи?

Април. Јутро већ поодмакло. Сунце високо. Дува топли ветар с југа и тихо звони ретким, сувим бусењем траве заостале од прошлог пролећа на пустињској обали Источног Кастиља. Десетинама километара унаоколо живе душе. Овде је прва пустиња. Тихо, јасно „тук“ допире из траве. Хитам на тај звук и стижем... на крај турнира.

Турнир у пустињи, под грмом? Да! Прави турнир по свим витешким правилима: „окопљени“ витезови, упорност противника и „дама срца“ која са стране посматра двобој.

Супарници одлучно налећу један на другог, истежу вратове, ударају се оклопима. Од тих удараца и потичу они тајанствени звуци. Најзад, снага и нерви једног од витезова не издржавају више и, неспретно се окренувши,

он напушта место несрећног — по њега — двобоја. То су степске корњаче.

Али, двобоји корњача не завршавају се увек тако мило. Не једном догодило ми се да видим како повређени противник беспомоћно маше шапама покушавајући да се са леђа преврне на трбух. Понекад јачи противник удара побеђеног предњим делом свог оклопа по глави.

У пролеће, у априлу, код корњача се сем ратничких склоности појављују и лирске. Из песка је изникла прва ниска трава. Међу зеленим изданцима срећу се цветићи љутића — као ситњашне златне звезде пале ноћу с тамног неба и остале да горе на песку.

А ево и нашег победника — корњаче. Он је — јер је то мужјак — победио на турниру и сад одлучно иде својим путем. Али, шта је ово? Просто не верујете својим очима. Неустрашиви ратник постао је песник. Он у устима држи златни цветић љутића.

Био сам изненађен и обра-

дован када сам први пут у животу добио од корњаче тај мали, дивни симбол пролећа. „У пролећну исхрану степских корњача улази поред других трава и једна врста љутића“ — записаће золог у свој дневник. Некад сам и ја записао то. Али, у поетској машти казахстанског народа додига се дивна легенда о таспаки — тако се казахски зове корњача — која пати и испашта.

Ви, можда, не знате причу о томе како је корњача постала корњачом и ко је за то крив. Испричаћу вам легенду коју сам чуо од свог старог волџича Нура.

Мислите да је корњача — таспака увек био корњача? Не! Било је време када је он жустро трговао у једном од удаљених аула (села), обмашујући сељаке и закидајући им где год може. Ускоро су његова грамзивост и непоштење били свима познати. О томе су говорили суседи, понеки је чак покушао да га врати савести. Али, ништа није помагало. Најзад, глас о нечасном трговцу стигао је до једног мудрог и доброг човека. Прича се чак да је он био пајгамбар — волшебник.

— Не набеђују ли људи лако тог трговца? — помислио је пајгамбар и решио да све сам провери.

Једном, у одећи сиромаша, дошао је он трговцу и био је преварен.

— Рђаво је тако радити — рече му пајгамбар — људи не заслужују неправду.

Трговац се сагласио с пајгамбаром и обећао да ће се поправити, али његово кајање било је притворно. И када је пајгамбар после извесног времена поново свратио у радњу трговца, овај му, не познавши госта, опет није напунио чинију пиринчом.

— Ти не слушаш добре савете — казао му је пајгамбар — и тебе треба казнити. Ја ћу те научити како у чинију треба штедро сипати.

Пајгамбар је узео велику чинију, ставио у њу трговца и покрио га другом чинијом.

— Ето, тако — наставио је стављајући на земљу две чиније између којих је био не-

срећни трговац. — Одсада нећеш бити човек, већ таспака — животиња у каменим чинијама.

И таспака је отпузао у пустињу. Више није могао он — чудна, смешна и трома животиња — да остане међу људима. А и отид због читаве прошлости, гонно га је тамо где никог не може срести.

Дуго је лутао таспака по пустињи. Увек сам! Толико је желео да се врати међу људе. Не лако, већ искрено кајање носио је са собом тражећи пајгамбара да би од њега измолио опроштај. Пајгамбар га је саслушао.

— Видим колико патиш — рекао му је — али није у мојој моћи да скинем чиније. Јер, ти си вређао људе и сад треба да заслужиш њихов опроштај.

Таспака је отада почео да залази у насеља. Обраћао се сваком кога би срео и молио опроштај. Али, људи су се смејали: каква чудна животиња и шта ли то тражи! Јер, људи не разумеју језик корњача. А како је њему било! Он је и чуо и разумео све подсмехе људи. Његове муке постале су још веће. Изгледало је да им нема краја. Дошло је, најзад, време кад за стрпљење више није имао снаге и поново је потражио пајгамбара. У очајању преклињао га је да му се сажали и оконча муке —

боље умрети него остати у вечитој усамљености и служити људима за подсмех. Дуго је волшебник размишљао. Најзад је рекао: — Има један начин да се ослободиш чинија али за то ћу морати да ти откријем једну тајну. Дужан си да љу-

де учиниш срећним: тада ће ти они опростити чак иако не разумеју твоје речи.

Радост и страх помешали су се у таспакином срцу: излаз постоји, али како испунити услов?

Међутим, пајгамбар је пролужио:

— Наоружај се, таспако, стрпљењем. Открићу ти још једну тајну. У пролеће, када с југа дувају топли ветрови и дође време свадби код птица и звери, песак пустиње почиње да зелени. Крени тада од бусена до бусена: тамо ћеш наћи неугледан цветић. Пажљиво га осмотри: као златна звезда гори он својом добром, неизреченом тајном. Нико, али баш нико не зна тајну цветића и не слуги да се пред сваком ко га има, отварају сва врата и сва срца.

— Добро — милостиво и притворно се осмехивајући рече богаташ — ја ћу ти дати на зајам оно што тражиш, али реци ми: чиме ћеш ми то узвратити кад ти сем тих траља ничег немаш.

Тада се сиромаш сетио да је у наборе свог одела стрпао необични поклон.

— Није истина, господару, ја сам такође богат. Само људи као што си ти зли су и себични, а таспака је мени подарио цветић! И он је показао људима своје богатство.

Тако се дознала тајна чудесног цветића.

Али, таспака још иде између две чиније и остаје и даље корњача. Сваког пролећа он се труди што више може, бере цветиће и разноси их. Јер, он још није успео да све људе начини срећним.

Пун наде вратио се у пу-

стињу и када су дунули топли пролећни ветрови нашао је златан цветић. Са цветом у устима отпузао је до свог аула. Сваком кога би срео пружао је цветић и молио да му га узме. Али, људи су се смејали: чудне ли корњаче! И цветић нико није узимао. Чак је понекад за уздарице добијао ударац ногом.

Један обичан случај све је изменио. Једном је неки сиромашак дошао богаташу да нешто од њега потражи на зајам. Богаташ му се изругао, ништа му није дао и изругао га из свог шатора. У врећен, сиромаш је кренуо куд га очи воде и на неизгађеној стази срео је таспаку. Измучена корњача пружила му је цветић.

— Грамзиви богаташ ништа ми није дао, истерао ме је, а ти хоћеш да ме дарујеш — узбуђено је рекао сиромаш нагињући се и узимајући цветић да би га сакрио негде у своје траље.

Ко зна колико би времена прошло пре но што би људи дознали за корњачину тајну да невоља није поново натерала сиромаша у шатор богаташа. Овог пута богаташ га није просто истерао, јер му се било прохтело да га још и исмеје.

— Добро — милостиво и притворно се осмехивајући рече богаташ — ја ћу ти дати на зајам оно што тражиш, али реци ми: чиме ћеш ми то узвратити кад ти сем тих траља ничег немаш.

Тада се сиромаш сетио да је у наборе свог одела стрпао необични поклон.

— Није истина, господару, ја сам такође богат. Само људи као што си ти зли су и себични, а таспака је мени подарио цветић! И он је показао људима своје богатство.

Тако се дознала тајна чудесног цветића.

Али, таспака још иде између две чиније и остаје и даље корњача. Сваког пролећа он се труди што више може, бере цветиће и разноси их. Јер, он још није успео да све људе начини срећним.

Пун наде вратио се у пу-

стињу и када су дунули топли пролећни ветрови нашао је златан цветић. Са цветом у устима отпузао је до свог аула. Сваком кога би срео пружао је цветић и молио да му га узме. Али, људи су се смејали: чудне ли корњаче! И цветић нико није узимао. Чак је понекад за уздарице добијао ударац ногом.

Један обичан случај све је изменио. Једном је неки сиромашак дошао богаташу да нешто од њега потражи на зајам. Богаташ му се изругао, ништа му није дао и изругао га из свог шатора. У врећен, сиромаш је кренуо куд га очи воде и на неизгађеној стази срео је таспаку. Измучена корњача пружила му је цветић.

— Грамзиви богаташ ништа ми није дао, истерао ме је, а ти хоћеш да ме дарујеш — узбуђено је рекао сиромаш нагињући се и узимајући цветић да би га сакрио негде у своје траље.

Ко зна колико би времена прошло пре но што би људи дознали за корњачину тајну да невоља није поново натерала сиромаша у шатор богаташа. Овог пута богаташ га није просто истерао, јер му се било прохтело да га још и исмеје.

— Добро — милостиво и притворно се осмехивајући рече богаташ — ја ћу ти дати на зајам оно што тражиш, али реци ми: чиме ћеш ми то узвратити кад ти сем тих траља ничег немаш.

Тада се сиромаш сетио да је у наборе свог одела стрпао необични поклон.

— Није истина, господару, ја сам такође богат. Само људи као што си ти зли су и себични, а таспака је мени подарио цветић! И он је показао људима своје богатство.

Тако се дознала тајна чудесног цветића.

Али, таспака још иде између две чиније и остаје и даље корњача. Сваког пролећа он се труди што више може, бере цветиће и разноси их. Јер, он још није успео да све људе начини срећним.

Пун наде вратио се у пу-

стињу и када су дунули топли пролећни ветрови нашао је златан цветић. Са цветом у устима отпузао је до свог аула. Сваком кога би срео пружао је цветић и молио да му га узме. Али, људи су се смејали: чудне ли корњаче! И цветић нико није узимао. Чак је понекад за уздарице добијао ударац ногом.

Један обичан случај све је изменио. Једном је неки сиромашак дошао богаташу да нешто од њега потражи на зајам. Богаташ му се изругао, ништа му није дао и изругао га из свог шатора. У врећен, сиромаш је кренуо куд га очи воде и на неизгађеној стази срео је таспаку. Измучена корњача пружила му је цветић.

— Грамзиви богаташ ништа ми није дао, истерао ме је, а ти хоћеш да ме дарујеш — узбуђено је рекао сиромаш нагињући се и узимајући цветић да би га сакрио негде у своје траље.

Ко зна колико би времена прошло пре но што би људи дознали за корњачину тајну да невоља није поново натерала сиромаша у шатор богаташа. Овог пута богаташ га није просто истерао, јер му се било прохтело да га још и исмеје.

— Добро — милостиво и притворно се осмехивајући рече богаташ — ја ћу ти дати на зајам оно што тражиш, али реци ми: чиме ћеш ми то узвратити кад ти сем тих траља ничег немаш.

Тада се сиромаш сетио да је у наборе свог одела стрпао необични поклон.

— Није истина, господару, ја сам такође богат. Само људи као што си ти зли су и себични, а таспака је мени подарио цветић! И он је показао људима своје богатство.

Тако се дознала тајна чудесног цветића.

Али, таспака још иде између две чиније и остаје и даље корњача. Сваког пролећа он се труди што више може, бере цветиће и разноси их. Јер, он још није успео да све људе начини срећним.

Пун наде вратио се у пу-

стињу и када су дунули топли пролећни ветрови нашао је златан цветић. Са цветом у устима отпузао је до свог аула. Сваком кога би срео пружао је цветић и молио да му га узме. Али, људи су се смејали: чудне ли корњаче! И цветић нико није узимао. Чак је понекад за уздарице добијао ударац ногом.

Један обичан случај све је изменио. Једном је неки сиромашак дошао богаташу да нешто од њега потражи на зајам. Богаташ му се изругао, ништа му није дао и изругао га из свог шатора. У врећен, сиромаш је кренуо куд га очи воде и на неизгађеној стази срео је таспаку. Измучена корњача пружила му је цветић.

— Грамзиви богаташ ништа ми није дао, истерао ме је, а ти хоћеш да ме дарујеш — узбуђено је рекао сиромаш нагињући се и узимајући цветић да би га сакрио негде у своје траље.

Ко зна колико би времена прошло пре но што би људи дознали за корњачину тајну да невоља није поново натерала сиромаша у шатор богаташа. Овог пута богаташ га није просто истерао, јер му се било прохтело да га још и исмеје.

— Добро — милостиво и притворно се осмехивајући рече богаташ — ја ћу ти дати на зајам оно што тражиш, али реци ми: чиме ћеш ми то узвратити кад ти сем тих траља ничег немаш.

Тада се сиромаш сетио да је у наборе свог одела стрпао необични поклон.

— Није истина, господару, ја сам такође богат. Само људи као што си ти зли су и себични, а таспака је мени подарио цветић! И он је показао људима своје богатство.

Тако се дознала тајна чудесног цветића.

Али, таспака још иде између две чиније и остаје и даље корњача. Сваког пролећа он се труди што више може, бере цветиће и разноси их. Јер, он још није успео да све људе начини срећним.

Пун наде вратио се у пу-

стињу и када су дунули топли пролећни ветрови нашао је златан цветић. Са цветом у устима отпузао је до свог аула. Сваком кога би срео пружао је цветић и молио да му га узме. Али, људи су се смејали: чудне ли корњаче! И цветић нико није узимао. Чак је понекад за уздарице добијао ударац ногом.

Један обичан случај све је изменио. Једном је неки сиромашак дошао богаташу да нешто од њега потражи на зајам. Богаташ му се изругао, ништа му није дао и изругао га из свог шатора. У врећен, сиромаш је кренуо куд га очи воде и на неизгађеној стази срео је таспаку. Измучена корњача пружила му је цветић.

— Грамзиви богаташ ништа ми није дао, истерао ме је, а ти хоћеш да ме дарујеш — узбуђено је рекао сиромаш нагињући се и узимајући цветић да би га сакрио негде у своје траље.

Ко зна колико би времена прошло пре но што би људи дознали за корњачину тајну да невоља није поново натерала сиромаша у шатор богаташа. Овог пута богаташ га није просто истерао, јер му се било прохтело да га још и исмеје.

— Добро — милостиво и притворно се осмехивајући рече богаташ — ја ћу ти дати на зајам оно што тражиш, али реци ми: чиме ћеш ми то узвратити кад ти сем тих траља ничег немаш.

Тада се сиромаш сетио да је у наборе свог одела стрпао необични поклон.

— Није истина, господару, ја сам такође богат. Само људи као што си ти зли су и себични, а таспака је мени подарио цветић! И он је показао људима своје богатство.

Тако се дознала тајна чудесног цветића.

Али, таспака још иде између две чиније и остаје и даље корњача. Сваког пролећа он се труди што више може, бере цветиће и разноси их. Јер, он још није успео да све људе начини срећним.

Пун наде вратио се у пу-

стињу и када су дунули топли пролећни ветрови нашао је златан цветић. Са цветом у устима отпузао је до свог аула. Сваком кога би срео пружао је цветић и молио да му га узме. Али, људи су се смејали: чудне ли корњаче! И цветић нико није узимао. Чак је понекад за уздарице добијао ударац ногом.

Један обичан случај све је изменио. Једном је неки сиромашак дошао богаташу да нешто од њега потражи на зајам. Богаташ му се изругао, ништа му није дао и изругао га из свог шатора. У врећен, сиромаш је кренуо куд га очи воде и на неизгађеној стази срео је таспаку. Измучена корњача пружила му је цветић.

— Грамзиви богаташ ништа ми није дао, истерао ме је, а ти хоћеш да ме дарујеш — узбуђено је рекао сиромаш нагињући се и узимајући цветић да би га сакрио негде у своје траље.

Ко зна колико би времена прошло пре но што би људи дознали за корњачину тајну да невоља није поново натерала сиромаша у шатор богаташа. Овог пута богаташ га није просто истерао, јер му се било прохтело да га још и исмеје.

— Добро — милостиво и притворно се осмехивајући рече богаташ — ја ћу ти дати на зајам оно што тражиш, али реци ми: чиме ћеш ми то узвратити кад ти сем тих траља ничег немаш.

Тада се сиромаш сетио да је у наборе свог одела стрпао необични поклон.

— Није истина, господару, ја сам такође богат. Само људи као што си ти зли су и себични, а таспака је мени подарио цветић! И он је показао људима своје богатство.

Тако се дознала тајна чудесног цветића.

Али, таспака још иде између две чиније и остаје и даље корњача. Сваког пролећа он се труди што више може, бере цветиће и разноси их. Јер, он још није успео да све људе начини срећним.

Пун наде вратио се у пу-

стињу и када су дунули топли пролећни ветрови нашао је златан цветић. Са цветом у устима отпузао је до свог аула. Сваком кога би срео пружао је цветић и молио да му га узме. Али, људи су се смејали: чудне ли корњаче! И цветић нико није узимао. Чак је понекад за уздарице добијао ударац ногом.

Један обичан случај све је изменио. Једном је неки сиромашак дошао богаташу да нешто од њега потражи на зајам. Богаташ му се изругао, ништа му није дао и изругао га из свог шатора. У врећен, сиромаш је кренуо куд га очи воде и на неизгађеној стази срео је таспаку. Измучена корњача пружила му је цветић.

— Грамзиви богаташ ништа ми није дао, истерао ме је, а ти хоћеш да ме дарујеш — узбуђено је рекао сиромаш нагињући се и узимајући цветић да би га сакрио негде у своје траље.

Ко зна колико би времена прошло пре но што би људи дознали за корњачину тајну да невоља није поново натерала сиромаша у шатор богаташа. Овог пута богаташ га није просто истерао, јер му се било прохтело да га још и исмеје.

— Добро — милостиво и притворно се осмехивајући рече богаташ — ја ћу ти дати на зајам оно што тражиш, али реци ми: чиме ћеш ми то узвратити кад ти сем тих траља ничег немаш.

Тада се сиромаш сетио да је у наборе свог одела стрпао необични поклон.

— Није истина, господару, ја сам такође богат. Само људи као што си ти зли су и себични, а таспака је мени подарио цветић! И он је показао људима своје богатство.

Тако се дознала тајна чудесног цветића.

Али, таспака још иде између две чиније и остаје и даље корњача. Сваког пролећа он се труди што више може, бере цветиће и разноси их. Јер, он још није успео да све људе начини срећним.

Пун наде вратио се у пу-

стињу и када су дунули топли пролећни ветрови нашао је златан цветић. Са цветом у устима отпузао је до свог аула. Сваком кога би срео пружао је цветић и молио да му га узме. Али, људи су се смејали: чудне ли корњаче! И цветић нико није узимао. Чак је понекад за уздарице добијао ударац ногом.

Један обичан случај све је изменио. Једном је неки сиромашак дошао богаташу да нешто од њега потражи на зајам. Богаташ му се изругао, ништа му није дао и изругао га из свог шатора. У врећен, сиромаш је кренуо куд га очи воде и на неизгађеној стази срео је таспаку. Измучена корњача пружила му је цветић.

— Грамзиви богаташ ништа ми није дао, истерао ме је, а ти хоћеш да ме дарујеш — узбуђено је рекао сиромаш нагињући се и узимајући цветић да би га сакрио негде у своје траље.

Ко зна колико би времена прошло пре но што би људи дознали за корњачину тајну да невоља није поново натерала сиромаша у шатор богаташа. Овог пута богаташ га није просто истерао, јер му се било прохтело да га још и исмеје.

— Добро — милостиво и притворно се осмехивајући рече богаташ — ја ћу ти дати на зајам оно што тражиш, али реци ми: чиме ћеш ми то узвратити кад ти сем тих траља ничег немаш.

Тада се сиромаш сетио да је у наборе свог одела стрпао необични поклон.

— Није истина, господару, ја сам такође богат. Само људи као што си ти зли су и себични, а таспака је мени подарио цветић! И он је показао људима своје богатство.

Тако се дознала тајна чудесног цветића.

Али, таспака још иде између две чиније и остаје и даље корњача. Сваког пролећа он се труди што више може, бере цветиће и разноси их. Јер, он још није успео да све људе начини срећним.

Пун наде вратио се у пу-

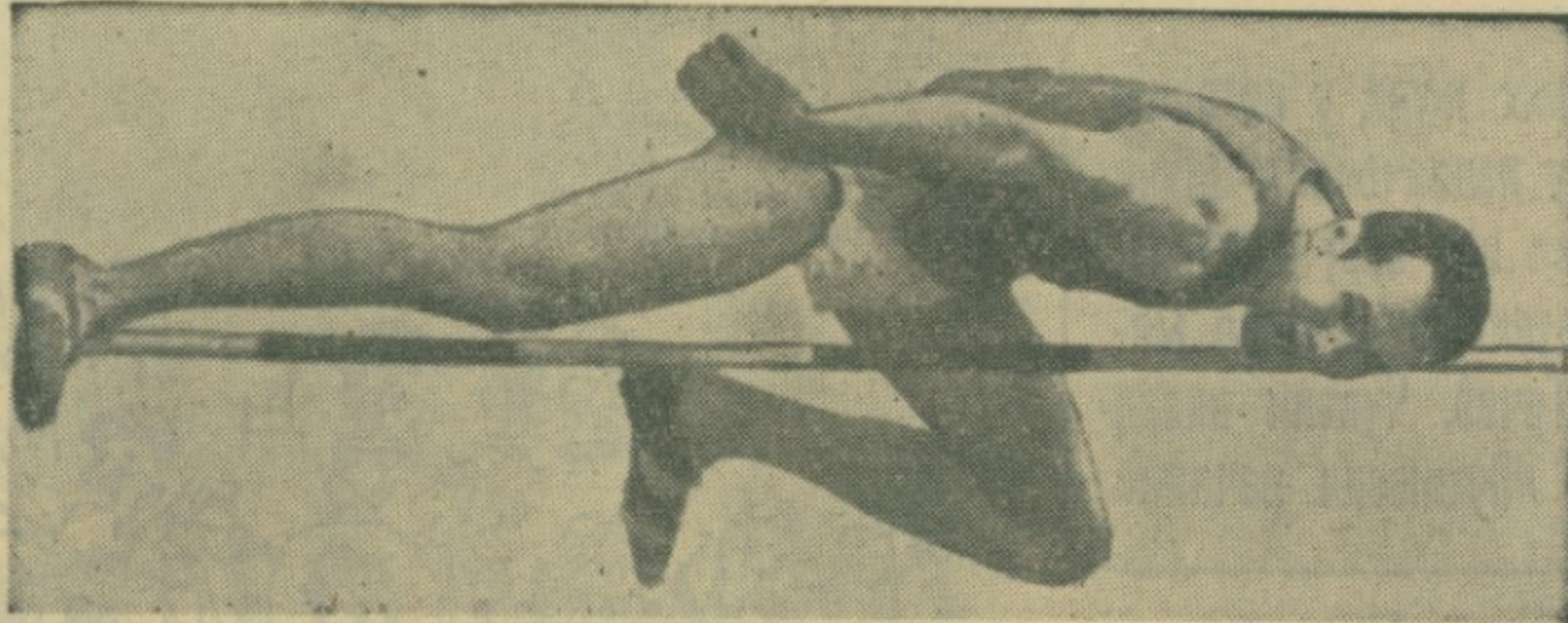
стињу и када су дунули топли пролећни ветрови нашао је златан цветић. Са цветом у устима отпузао је до свог аула. Сваком кога би срео пружао је цветић и молио да му га узме. Али, људи су се смејали: чудне ли корњаче! И цветић нико није узимао. Чак је понекад за уздарице добијао ударац ногом.

Један обичан случај све је изменио. Једном је неки сиромашак дошао богаташу да нешто од њега потражи на зајам. Богаташ му се изругао, ништа му није дао и изругао га из свог шатора. У врећен, сиромаш је кренуо куд га очи воде и на неизгађеној стази срео је таспаку. Измучена корњача пружила му је цветић.

БРУМЕЛ СЕ КОРИСТИО ИСКУСТВИМА СТЕПАНОВА, ПРВОГ СВЕТСКОГ РЕКОРДЕРА ИЗ СССР-а (1957).

ОН ГАЈИ ИСТИ СТИЛ ЗВОНИ „СТРЕДЛ“ (трбушњак) КАО И СТЕПАНОВ, АЛИ БРУМЕЛ ЛЕТВИЦУ ПРЕСКАЧЕ ПОСЛЕ ВРЛО БРОГ И ЕНЕРГИЧНОГ ЗАЛЕТА, ШТО МУ ОМОГУЂАВА ДА ПРЕД САМ СКОК ИМА ТОЛИКУ СНАГУ ДА СКОЧИ НАЈВИШЕ ШТО МОЖЕ.

У САМОМ ПОЧЕТКУ СКОКА БРУМЕЛ ВИСОКО ДИЖЕ ДЕСНУ НОГУ УВИС И ПОСЛЕ ТОГА ДОЛАЗИ У СТВАРИ ДО „ЛЕТА“ КОЈИ ДАНАС МНОГИ СМАТРАЈУ „СКОКОМ У СТРАТОСФЕРУ“.

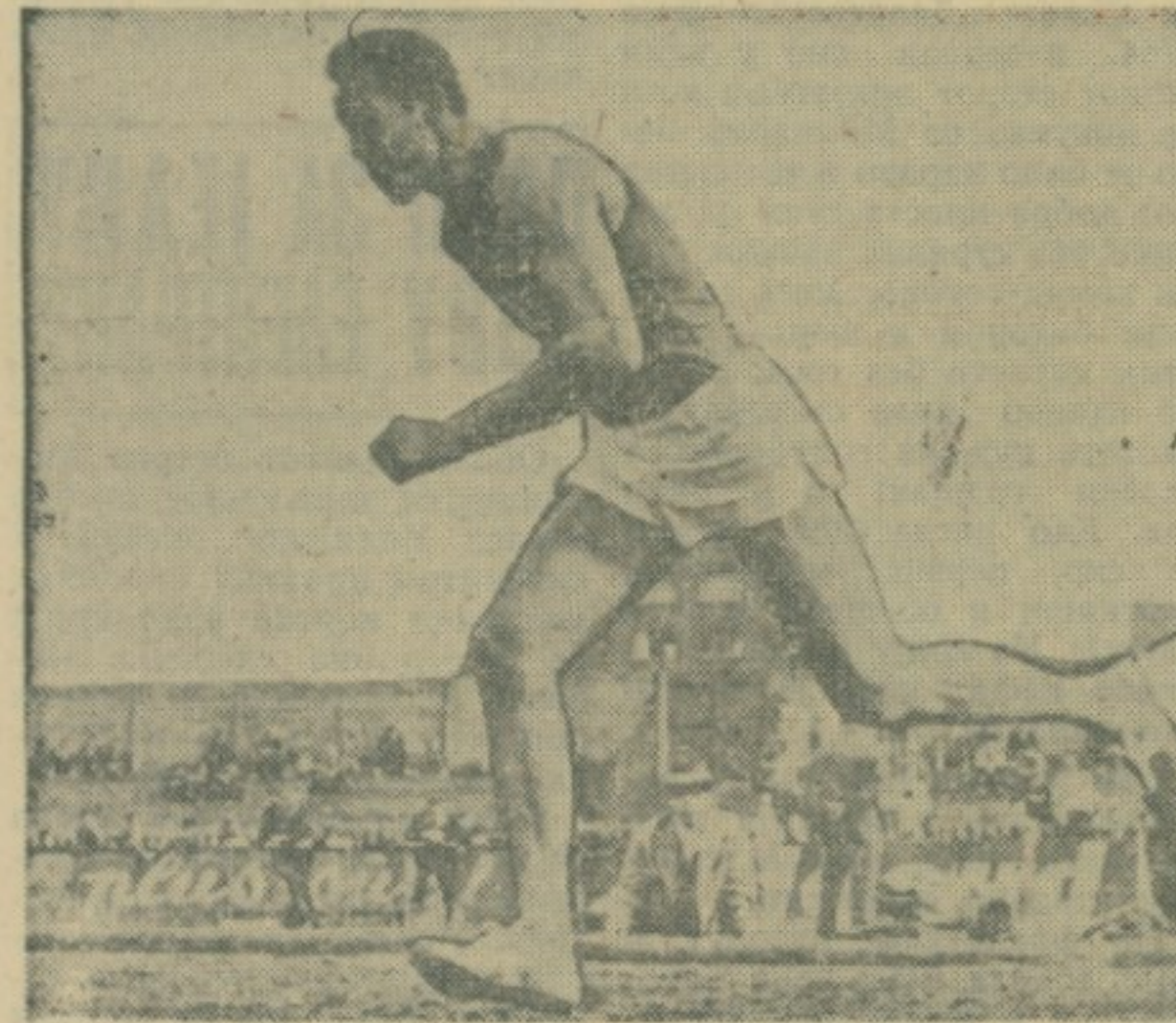

ВАЛЕРИЈ БРУМЕЛ

Једног летњег дана 1955. године на стадиону за време тренинга атлетске дисциплине скока увис појавио се један тринаесто-годишњак. Овај дечак сувоњав као грана, и поред својих мршавих бутина, још свих рамена, грудног коша мало увученог, није ипак имао лоше држање. Када га је тренер замолио да скочи после својих другова, он је прескочио мотку са лакоћом, али се чак и на смањеној висини показало да ће од њега нешто испасти. Кад се тренинг завршио, тренер му се приближио и упитао:

— Колико имаш година?
— 13 — одговорио је смело и правоично дечак и тиме демантовао свој изглед стилњика.

— Како се зовеш?
— Валериј Брумел.
— Е добро, Валериј, надам се да ћу те видети идучег пута на тренингу. Ако будеш вредно тренирао постаћеш добар спортиста и члан екипе јуниора из Луганска. Тренер се звао Петар Шени и њему се може захвалити што је открио најбољег скакача увис.

У Совјетском Савезу спорту се посвећује огромна пажња. Сваки ученик и сваки млади или старији радник може бесплатно да вежба на неком од стадиона у којима раде тренери које плаћа држава или синдикат. Шени је био један од ових тренера.

Валериј Брумел је рођен 1942. године у Тобулцину у Сибиру. Али његови родитељи због службе — геолога — дошли су да живе у Луганску у Русији, где је Валериј и почео да тренира.

Не треба помислити да је он без размишљања постао скакач увис. У Совјетском Савезу спорту је циљ да свестрано формира људе а не само да ствара рекордере. Тако, док у Француској има око 25.000 присталица атлетике у СССР-у их има око 4 милиона.

У ствари Валерија је било тешко и специјализовати јер је био добар у свим дисциплинама: брзини, скоку удаљ, бацању тета, скоку с мотком и скоку увис. Због тога је Шени и желео да га припреми за вишебој. У 17. години Валериј је већ био признат у земљи где је то било тешко због великог броја добрих спортиста. Зато је добио стипендију на Институту за физичку културу у Москви да би постао професор физичке културе. У исто време он је имао срећу да његов развој прате најбољи совјетски тренери.

Вежбајући вишебој он је једног дана скочио 2,05 и без нарочитих припрема. Тада је национални савез совјетских тренера решио да се он специјализује за скок увис. Поверен је чувеном совјетском тренеру за скок увис Бачкову. Њихов заједнички рад почиње јануара 1960. године. Тренер, веран совјетским методама, пушта свога ученика да тренира и вишебој и он је већ у 18. години скоочио у даљ 7,30 м; више од 4 метра у скоку с мотком; бацио тегло до 125 кг на више од 15 метара што се сматра одличним резултатом кад се зна да је он тада био тежак свега 76 кг.

У оваквом режиму тренирања Брумел је ускоро добио чврсту мускулатуру.

Зна га цео свет
За Брумела је свет први пут чуо на Олимпијским играма у Риму. Американци Џон Томас нешто пре тога је био фаворит за скок увис. Спортски стручњаци и љубитељи ове дисциплине ће се дуго сећати тога дана на Олимпијским играма у Риму. Квалификовала су се четири

више представља предност за 5,50 см. Тежак је свега 79 кг. Леп и елегантан дечак (како зову Брумела) жива је интелигенција. Скок увис узима само део његовог времена, и то га не спречава да настави своје студије. Ако продужи као досад, он ће их завршити за две године. А после тога жели да спрема и докторат.

Валериј устаје сваког јутра у 7,30 и почиње одмах са гимнастичким вежбама ко-

је му служе за јачање мишића. Затим се тушира и доручкује. У 10 часова је већ у спортској сали Московског универзитета где ради различите вежбе за разгибавање. Трчи просечном брзином, а онда спринтује. После вежба покрете за скок увис. Ретко скаче, јер прави скокови исцрпљују нервни систем.

У другом делу тренинга он наставља са вежбама у вишебоју. Сада скаче 7,65 м у

даљ; 4,30 метара с мотком; баца копље 65 м; трчи на 100 м за 10"7,10; баца диск 45 м и тегло близу 16 м. Нада се да ће ускоро постићи више од 8.000 бодова у десетобоју.

После подне посвећује учењу. Увече ако није на конференцији чита или слуша плоче у стану на Смоленском тргу у Москви. Добро једе али без претеривања и рано леже.

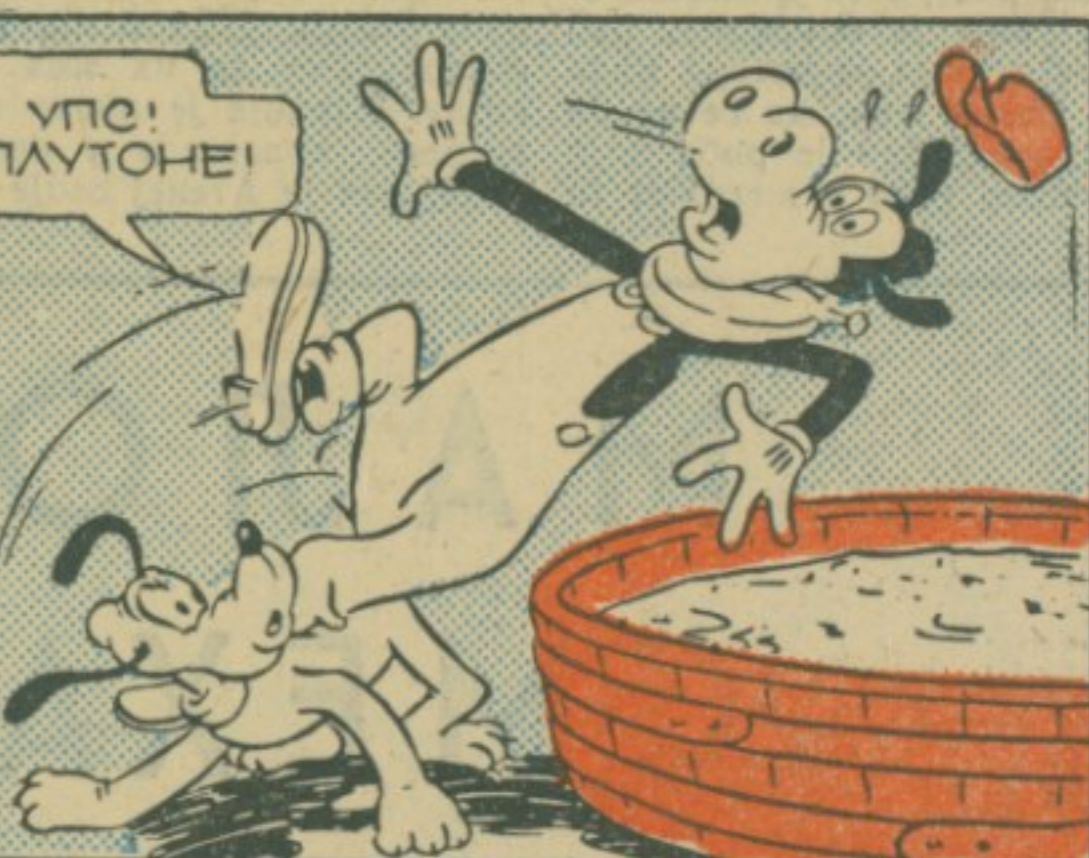
О Белмондовом носу

Прича се да је деформација носа француског филмског глумца Жан-Пол Белмонда настала од бокса којим се он раније бавио као аматер. Међутим, један његов школски друг тврди да је Бело — како пријатељи зову Белмонда — стекао тај „особени знак“ још у школским данима. Приликом једне туче у разреду када се попео на клупу да би се боље бранио, пао је и задобио прелом носне кости. Отуда „класична“ линија његова носа који лицу даје специфичност.

За закаснеле

Театар националног оперу лер у Паризу увео је једну новину: сви који не дођу на време, неће смети, као и досад, да уђу у гледалиште пре првог одмора, али им је обезбеђено да део првог чина прате преко телевизије у фоајеу.

ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

Младић као и други

Валериј Брумел није никакав необичан човек. Висок је 1,85 м, и осим Степанова, такође Руса, најмањи је светски рекордер већ десет година. Џон Томас висок је 1,96 м. Сматра се да скок увис захтева што већу висину, јер тежина тела је готово у средини тела и зато 11 см

Прождрљивост појединих људи у историји представљала је праву изопаченост. Прича о човеку који је »појео цео свој иметак«. Краставац је некад заузимао почасно место у кухињи старе Грчке. Чувени писац А. Дима написао је и »Кухињски речник«

Данашњем човеку две не пријатеља кваре уживање при јелу: један је журба а други страх од последица неумерности. У томе су наши преци били другачији — дозвољавали су себи да потпуно уживају у јелу.

Маркус Галиус Апицијус, један од најбогатијих људи свог времена убрајао је »добро пуњено прасе« које је сам готовно у врхунско животно задовољство. Зато је оставио рецепт поколењима: очишћено прасе испунити исецканим пилетином, сувом кобасицом, урмама из којих се поваде кошчице, сувим грожђем и пужевицама, белом луком, целером и слезом. У то додати још 15 јаја па наденути прасе, испећи и сервирати са сосом.

Римљанин Апиције појео је цео свој иметак и када му је остао »само« још један милион сестерција попио је пехар отрова — да не би морао једног дана да гладује. Знао је шта га чека: његова супа од грашка. Рецепт за ово јело такође је његов јер је он писац најстаријег кувар на свету.

Чувени Лукул чије име готово свако зна, рођен је 114. године пре наше ере. Његова политичка и војничка дела бледе према његовом превеликом апетиту и његовој имени остало је везано само за гурманску кухињу, за »Лукулове гозбе«.

Ипак, у поређењу са царем Вителијем Лукул је био сиромашан и штедљив човек. Вителије је са својим гостима за седам месеци појео хране за 42 милиона талира. Једна једина вечера за дванаест особа коју је природно цар Верус стајала је четврт милиона. Сваки гост, да се не би замарао, добио је роба који је сецкао месо у његовом та-

њуру; а сваком госту послат је кући примерак сваке живо тиње коју је за столом пробао.

Хелиогабал је стављао у јела драго камење и бисере као поклон гостима и као подстицај њиховом апетиту. Мозак, пауна и папагаја сматран је као најобичније јело а Хелиогабал је јео морске рибе само из далеких мора чим је транспорт стајао читав иметак. Али Хелиогабал, неизмерни расипник, пуштао је на слободу сваког роба који би пронашао неки нов сос. Кувар који би донео на сто ново јело које се цару не би свидело, имао је да издржи тешку казну: морао је да једе то јело све док не би измислио неко боље.

То су изопачености. А било је људи који су умели да уживају у јелу и са мером. То се види из небројених добрих рецепата из оног доба. На пример каша од ораха, коју је створио такође Апицијус, могла би да се свида и данашњем човеку: прокувати мед, тешко јужно вино, затим слатко вино и рутвицу, томе додати језгро борове шишарке, орахе, кувано брашно и ситно исецкан пржен лешник, све измешати и служити топло.

У грчкој кухињи краставац, који је у 7. веку донет из Мале Азије, заузимао је почасно место. Град Меконе код Коринта био је толико поносан на своје успехе у гајењу краставаца да је отада назван Сикион тј. град краставаца.

Римском цару Тиберију ни кад није било довољно краставаца: гајио их је у лејама покривеним стаклом и морао свакодневно да их има на столу. Плиније је писао славствене краставцу у сланој води, док је Атенеј своје сти-

хове радије посвећивао краставцима у сенфу.

Римљани су сматрали да је најудобније и најздравије да једу у лежећем положају и то под балдахном да не би у чиније падала прашина са

таванице. У отменим кућама слуге су пре обода прали госте и облачили им нарочиту одећу за трпезу. Гости би онда полегали на клупе на којима је било места за троје. Сваки би се ослонио на леви лакат и пружио ноге иза лева онога испред себе. Средње место заузимао је највиши по рангу. Јастуци су до-

ЧУВЕНИ ПРОЖДРЉИВЦИ

пуњавали удобност. Да од испаравања јела не би добили главобољу везивали су око главе ланене убресе који су се касније претворили у скупоцене златом проткане траке.

Ни германска племена која су тада завладала нису имала баш аскетске навике али нису имала смисла за финансије, бар у почетку.

За време Карла Великог и његових наследника неумерност у јелу и пићу опет је постала ствар престижа — није било довољно да је је-

ло добро него је требало показати и богатство домаћина — фазан је морао да буде сервиран са позлаћеним репом. У средњем веку су изношене на сто јегуље са углављеним змијским језицима, а зечеви са уметнутим ушима мачке а она је у то време била на дворовима необично ретка, златом плаћена луксузна животиња.

Тек су италијанска и француска кухиња донеле опет праву префињену културу у ла — без драгог камења у каша и без позлаћених репо-

ва. Па ипак је и тада многи велики гурман успевао да изгуби иметак.

У једном сачуваном писму се каже: »Двадесетог маја 1764. вечерали смо у кући једног старог пријатеља који се повукао на Монмартр. Јело је било здраво и једноставно: добра проста супа од лонике без страних зачина; мали комад говећег меса са свежим бутером и шаргарепом; леки котлет без соса; одлична печена пиле са салатом; пастете пуњене голубовима и зелени грашак; то је било све. Као посланица служен је сир, персе, мармелада, слаткиши и осушени колути кајсија. На крају је дошла одлична кафа коју је скувао сам домаћин«.

»То је било све!« — то није написано у иронији него је такав обед, некада, сматран стварно скромним.

Ни француска револуција није донела неки већи преокрет — и револуционари су били Французи. Када је цео свет читао роман »Гроф Монте Кристо«, Французи су »гугтали« друго Димино дело: велики »Кухињски речник« написан у току једне године, који обухвата животно искуство једног гурмана са рецептама на 1.170 страна. Још и данас се он налази у многим француским домаћинствима.

МАСЛИНЕ-ИСЕЉЕНИЦИ

У последње време из земаља јужне Европе досељавали се у Аустралију, идући »трбухом за крухом«, све више имиграната. То је повукло за собом досад незабележен пораст потражње маслина и маслиновог уља — највише трговинских намирница међу становницима Средоземља.

Аустралијска штампа објављује занимљиве податке: пре 20 година у Аустралији је под маслинама било свега неколико десетина хектара, а данас се плантаже ове културе простиру на огромној површини између Аделаиде и Сиднеја.

У супротској клими на југоистоку Аустралије маслинова стабла успевају веома добро и захваљујући редовном заливању дају много веће приносе од средоземних маслина.

»Музичка« географија

Бетовеново полуострво, Листова планина, Григова планина, Глинкина острва, Моцартов глечер, Хендлов глечер; заливи Менделсона, Вердија и Шуберта, Бахов глечер... Где је све то? У некој измишљеној Држави музике?

Не, ови називи срећу се на карти оног рејона Антарктика који се некада називао Земљом Александра I. Ту је 1947. боравила једна америчка поларна експедиција. Истраживачи су, очигледно, у главој тишини ледене пустиње чезнули за музиком великих композитора, па су појединим географским тачкама овог дела Антарктика дали имена својих омиљених музичара.

ПЛАН ЗА ЈЕДНУ НОВУ ЕЛЕКТРАНУ

Обале великог острва Маурицијуса запаљскују високи таласи Индијског океана. У силовитом кретању огромних количина морске воде крије се и огромна енергија. Чињени су покушаји и рађени пројекти да се ова природна енергија искористи.

Један од најновијих планова ове врсте предвиђа подизање електране на овом острву. Уместо да таласи ударају о заштитне зидове и камените обале, они ће се дизати уз косу бетонску плочу и пунити резервоар. Вода ће се одатле испуштати натраг у океан кроз турбине које ће покретати електро-генераторе. Сада се ради још на томе да се утврди најпогоднији облик и нагиб бетонске плоче. После тога остаје да економисти даду своје мишљење.

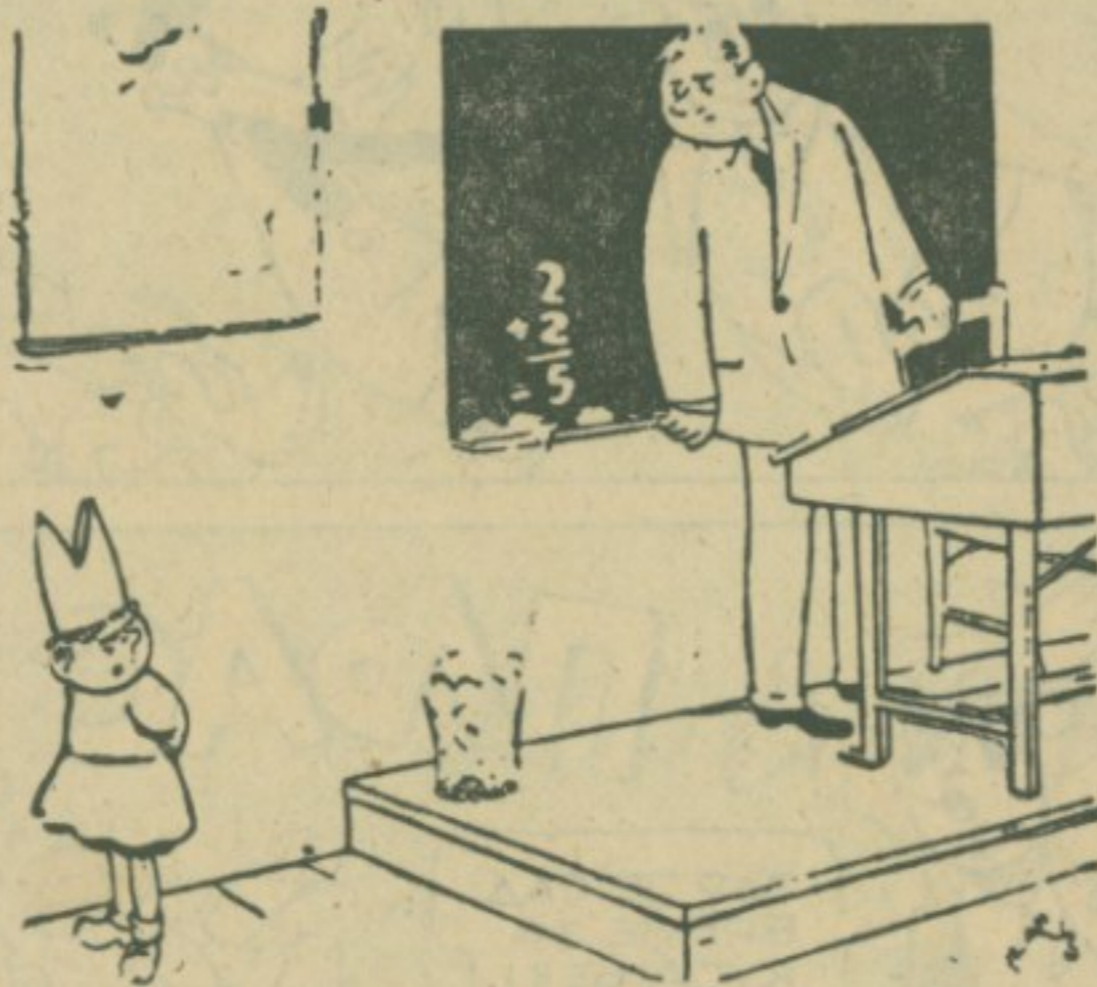
МАЛО СМЕХА

ЗАШТО ГА МУЧЕ

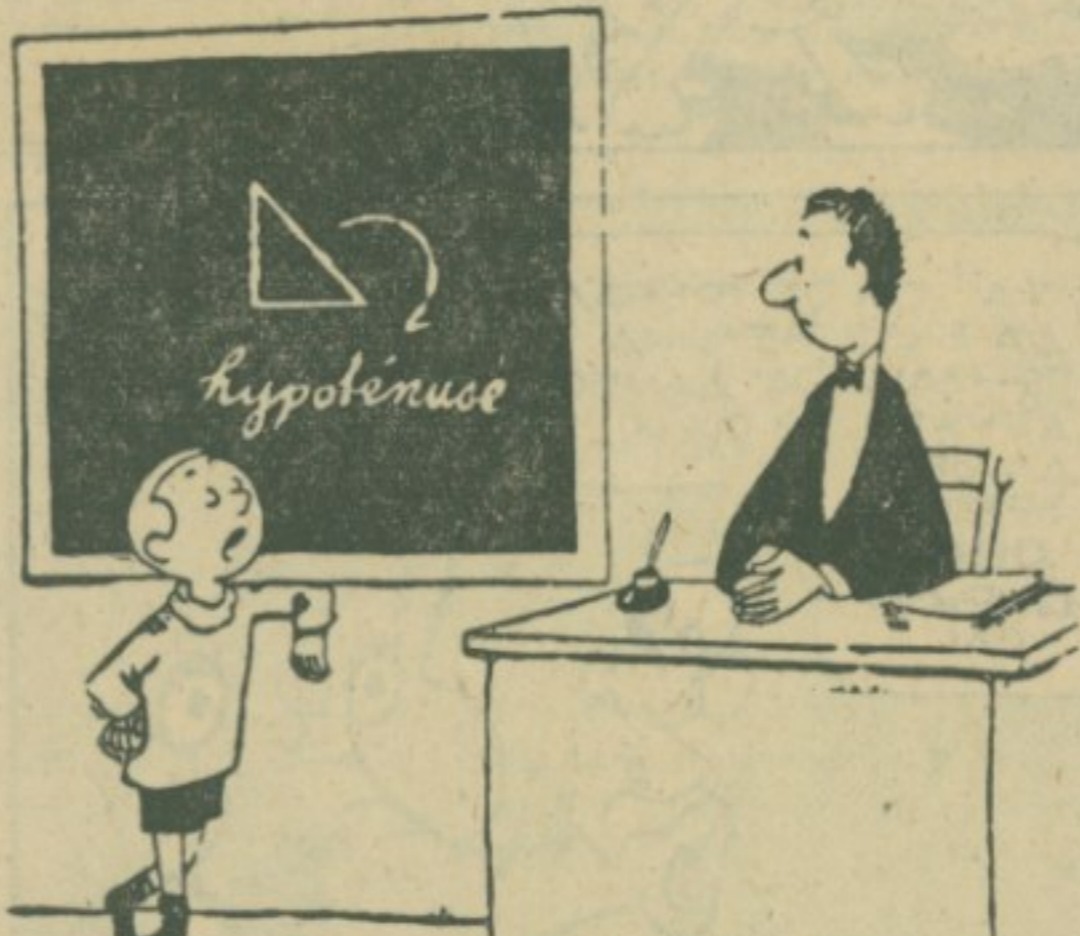
— ИЗГЛЕДА ДА СТЕ СЕ ЗАВЕРИЛИ ДА ОД МЕНЕ НАПРАВИТЕ ИНТЕЛЕКТУАЛЦА!

ДРУКЧИЈЕ НАСТРОЈЕНА

— И ВИ САМИ ДОБРО ЗНАТЕ ДА ПОЕЗИЈА И МАТЕМАТИКА НЕ ИДУ ЗАЈЕДНО!

СУВИШЕ ВЕРУЈУ

— ЗАР ВАМ НИКАД НИЈЕ ПАЛО НА ПАМЕТ ДА ЈЕ МОЖДА ПИТАГОРА ПОГРЕШНО!

БИБЛИОТЕКА НА ДЛАНУ

Јулијус Јанка, директор типографије Будимпештанског универзитета, страстан је колекционар минијатурних књига које представљају права ремек-дела штампарске уметности. У његовој библиотеци има 106 микро-књига од којих се многе не могу читати

без стакла за увеличавање. Лајпциг, град познат по својој високој типографској култури, заступљен је у његовој библиотеци »Комунистичким манифестом« издатим 1959. године. Књига има 470 страна, а формат јој је четири са пет сантиметара.

ДВА СПОМЕНИКА ЈУНАШТВУ

Гомиле наоружаних људи трче без реда дивљим степама ка Азовском мору. Закрченим путевима котрљају се, уз ломљаву и вику, натоварена кола, таљиге, фијакери. Тече бучни поток у који се уливају нове колоне народа и војске. Читава степа хита на југ. А за পেгама су им Немци који свој пут обележавају димом и одсјајима пожара.

Лако честоћи пут Немци се приближавају Јекатеринославу, граду који је својим положајем пружао веома погодне положаје за одбрану.

„Чувај се, комесару!“

Одреди Црвене армије добили су наређење да задрже непријатеља како би измученим колонама бегунаца омогућили прелазак преко Дњепра. Ту, на том делу фронта, борио се храбро и југословенски одред Максима Чанка са 800 бораца. Њему је пало у део да брани један од најосетљивијих објеката — мост на Дњепру.

Положај на мосту није био погодан за јаче снаге, могао је да прими групу од свега тридесетак људи.

Чим су стигли на мост, Чанак је обележио положај и наредио да се војници укопају до грла.

— Ову линију — показао је руком, — могу да прећу само преко нас мртвих. Тако је наређење и ми га морамо извршити!

Чанак је сам ископао свој ров а затим до вечери обилазио војнике говорећи им да ућу што дубље у земљу. У граду је почела борба а на мосту је било још мирно.

Лежали су сви без икакве шума. И пушење је било забрањено. Мотрило се на сваки шум, сваки сумњиви покрет.

Негде пред поноћ, у врбаку крај реке, недалеко од моста, зачуло се пуцкетање слично оном кад се човек обазриво провлачи кроз грање. Војници су напрезали вид али ништа нису могли да виде у магловитој дањи.

ни. Кретање се све јаче чуло. Било је очевидно да непријатељ подилази.

Комесар је проверио да ли су сви будни и наредио да нико не пуца док он не да уговорени знак.

Стрелачки stroj се примакао близу. У помрчини су се кроз грање већ назирале тамне прилике. Чанак је остао притајен. Немци су кренули слободније, уверени да на мосту нема никога, или да је одбрана послала.

И онда када су се најмање надани, када је био потребан само још неки корак па да избију на плато са кога је једино могућна одбрана моста, на њих се сручио прави пљусак. Збуњени Немци су окренули леђа, остављајући своје рањенике и мртве.

Пред зору, док још није било свануло, напад је поновљен али опет без успеха.

Два дана и две ноћи без гутљаја воде, без комада хлеба бранила је мост ова група. Два дана и две ноћи нико се није макао са свог места у рову. Борили су се и рањени, сви који су имали снаге да повлаче обарах.

Војници су јављали да је остало мало метака.

— Добро, — рекао је Чанак — кад нестане муниције борићемо се хладним оружјем.

На левом крилу, тамо где су Немци неколико пута покушавали да их заобиђу ватра је нагло почела да слаби, ретко су се отуда јављале пушке.

Чанак је једним скоком излетео из рова и потрчао преко чистине. Чуо је изнад себе зујање куршума а свуда околу се заривало олово у земљу.

— Чувај се, комесару! — викали су војници.

Али Чанак није гледао то. Хтео је да стигне што брже на лево крило. Немци су још жешће припуцали. Гађали су плутоном. Чанак се одједном зауставио у трку, заљуљао и пао на бок.

— Другови, — прошапутао је уздрхталим гласом видећи своју немоћ — другови, не дајте да вас заобиђу!

Покушао је да се придигне али му је снага била на измаку. На њега се сручио још један плутон, а онда се ватра пренела на ров коме је хитао комесар Чанак. Отуда се нико није јављао и Немци су кренули брже. Њихов последњи јуриш није имао ко да одбије.

Шума од вешала

Чим су Немци избили на мост није им више било тешко да затворе обруч око Јекатеринослава.

Једна група Југословена нашла се у згради која је готово била одсечена од осталих снага. Требало је да се повуку, али један митраљез је брисао ватром излаз. Чим би се неко појавио, падао је покоше.

Жарко Человић, земљорад-

ник из Чуруга, са још двојицом земљака, спустио се конопцем кроз прозор који је био у мртвом углу. Обазриво су прешли немачком митраљезу са стране одакле их уопште није очекивао. Жарко је пришао на корак-два и својом снагом се бацно на Немца. Други су притрчали да му помогну. Жарко је дохватио митраљез и окренуо се ка улици којом су претрчавали Немци. Сви који су се тог часа затекли на путу почели су да падају.

Излаз је био слободан. Од угла до угла група је крчила пут ка спасењу.

Исто тако мучно пробијали су се и остали борци црвених одреда. Многи су при повлачењу пали у ропство. Међу заробљеницима је било и Југословена и Немци су их све повешали. У граду је створена читава шума од вешала.

Судар у степи

У Царицину се југословенски дана 1919. живело мирнодопским животом. Југословенски батаљон који се тамо затекао обављао је углавном гарнизонску службу.

Једнога дана батаљон је добио наређење да се најхитније спреми за покрет у сусрет козацима, који су из Донске области кренули ка Волги у намери да се споје с Колчаковим јединицама. Одреди Црвене армије који су држали положаје у Донској области, нису могли да зауставе козаке. Због тога им је хитно упућен у помоћ југословенски батаљон Саве Лазичића.

Марш је био веома напо-

НА СТРАНИЦАМА КОЈЕ ПРИЧАЈУ О ЉУДИМА ИЗ ОКТОБАРСКИХ ДАНА ШИРОМ РУСИЈЕ, ИСПИСАНА СУ И ИМЕНА МНОГИХ ЈУГОСЛОВЕНА.

У БЕЗБРОЈ МЕСТА ПОЗНАТИХ ИЗ БОРБИ ЗА КОНАЧНО ГОЊЕЊЕ НЕПРИЈАТЕЉА ИЗ РУСИЈЕ ПАДАЛИ СУ И НАШИ ЉУДИ.

АЛИ НИЈЕДНО. ИЗГЛЕДА, НИЈЕ ТАКО НАТОПЉЕНО КРВЉУ КАО МОСТ НА ДЊЕПРУ КОД ЈЕКАТЕРИНОСЛАВА И ИЛОВЉЕ КОД ЦАРИЦИНА.

ран. Ишли су непознатим пре делима. Уз пут су наилазили на војнике Црвене гарде. По њиховим исказима козаци су били на неких пет-шест километара од платоа на који је избила коњачка извидница југословенског батаљона. Командант је зауставио јединицу и решио да ту, код Иловља, сачека козаке.

Далеко напред чуло се слабо пушкарање. Дизали су се високи стубови прашице, а онда су се појавили коњаници. Ишли су у широком строју гоњени пред собом делове разбијених одреда.

Југословенски батаљон је прилегао, сакупио се и пријатајно. Када су Козаци стигли на неких педесет копака од њих, Сава Лазичић је командовао брзу паљбу.

Један плутон, други... коњи су почели да се преврћу.

Настала је бука и тресак. Изненађени козаци су се ипак доста брзо средили и опет кренули напред.

Козака је било више и боље наоружаних. Лазичићев батаљон се ипак држао добро и одбио налет за налетом.

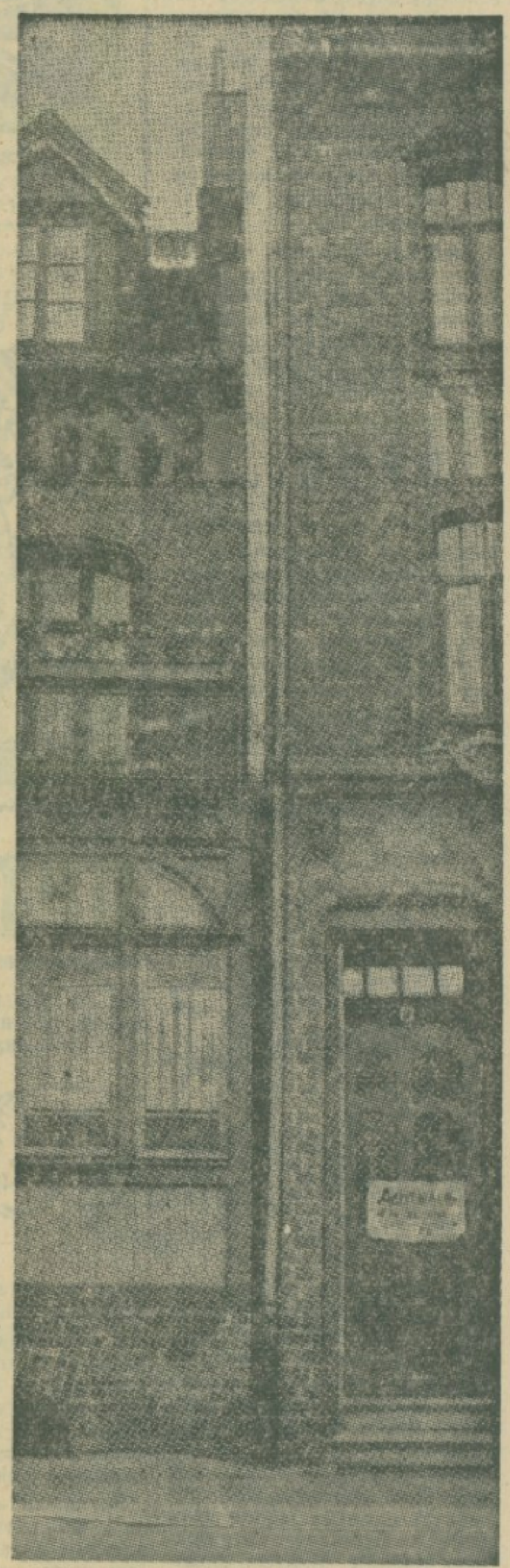
Приметивши да југословенски батаљон брани прилично узан фронт и да се не може више развличити у ширину, козаци су почели да маневришу. Бацили су јаке снаге на крила. Батаљон се нашао у полукружењу. Морао је да узмиче. Козаци су наврлили свом снагом и мада у велике губитке нападали су несмањеном жестином.

У борби са неупоредиво јачим непријатељем батаљон је јуначки изгинуо. Али, њега је заменио Први револуционарни комунистички југословенски пук који је убрзо образован у Царицину.

Град на соли

Пажња! Опасност од рушења! Ова кућа је затворена. Улаз забрањен! Табла са опоменом, обрубљена црвеним, која виси на вратима искривљеним на својим шаркама — свакодневна је слика у немачком граду Линебургу. Јер, стотине кућа добиле су овакве табле, неколико стотина добиће их у догледно време. Поред тога за последњих неколико година 80 зграда је орушено, а до краја ове године булдоджери ће сравнити са земљом још 16 кућа. Више од 1.000 година стар град, грађен збијено на малом простору, добија слободне површине и паркинг-просторе као на текућој траци.

„Може ли човек да без опасности по живот одседне у хотелу?“ — распитивао се недавно један путник код општинске управе. Он је, наиме, долазећи у овај град чуо да се његово тле ове више и све брже слеже па се уплашио да се његова хотелска постеља, а и он у њој, не нађе негде на дну неке пукотине.

Опасност, ипак, није толика. Јер, тле се слеже само на простору од једног и по квадратног километра на коме је подигнут најстарији део града. Тај стари Линебург стоји на једној стени од соли о чему, пре више од 1.000 година, оснивачи града нису могли ни да слуте. Из разних узрока стена од соли почела је на горњим ивицама да се топи. Можда је један од тих узрока стално експлоатисање „слане стене“ која је покривена само танким слојем земље.

Последња два-три века слегање земљишта на коме лежи стари Линебург постало је толико приметно тако да су градски оци почели да мере померање тла и да бележе податке. Отада је већи део ове градске четврти потонуо за више од два метра. Тамо где се слегање земљишта одвијало равномерно и истовремено, стање зграда није тако лоше. Али, тле се углавном слеже неравномерно на једном месту „свега“ три, а на другом седам или више сантиметара годишње. Најгоре је зградама које су на „границама“, то јест једним делом на чврстој земљишту, а другим на соли.

По неколико сантиметара широке пукотине браздају таванице и зидове, извитоперују дрвене подове на најфантастичније начине. Сваких неколико месеци становници ових кућа приморани су да под своје ормане и комоду подмећу „лодупираче“ да би их исправили и могли да их и даље отварају и затварају.

Сви покушаји да се спасе стари део града Линебурга нису дали трајне резултате већ су у најбољем случају продужили век овој или оној згради. „Бетонски мидери“ и појачавање темеља нису много користили јер би се нове пукотине брзо појављивале. озбиљно угрожене куће општина откупљује од становника, затвара их, ставља на њих таблу са опоменом и уводи у списак зграда које треба срушити. Општина Линебург издала је на угрожену четврт своту од неколико милијарди динара јер не само откуп, већ и рушење кућа стаје много.

Мада Линебуржани нерадо и тешко напуштају своје домове одлажући исељење до последњег дана, стари део града Линебурга осушен је на пропаст и ништа га не може спасти.

ОВЕ ДВЕ ЗГРАДЕ БИЛЕ СУ НЕКАД ПРИЉУВЉЕНЕ ЈЕДНА УЗ ДРУГУ. ДАНАС ИЗМЕЂУ ЊИХ ИМА 18 САНТИМЕТРА СЛОБодног простора, и једна и друга осушене су на рушење и питање је само која ће прва доћи на ред.

ПАРТИЗАНСКИ ЗАКОН

Средином јула 1941. године Главни штаб Словеније издао је нацрт „партизанског закона“ о организацији, задацима и раду партизанских одреда. То је био први законски акт радног народа Словеније.

„У партизанске одреде“, писало је између осталог у закону, „може ступити свако, без обзира на политичко и верско уверење или националну припадност, ко прихвати партизански закон... Вршење партизанске дужности тра-

је до потпуне победе ослободилачке војске словеначког народа. Само болест и смрт могу ослободити партизана његове револуционарне партизанске дужности... Командовање у партизанским одредима се ослања на безусловну подређеност млађих према старијима... Команданти морају имати све добре особине партизана... Сваки партизан који се у борби и такме може доћи на свако командно место.“

ПИНГВИНИ — ЛУТАЛИЦЕ

Пингвини, становници Антарктика, обично не одлазе далеко од обале где за њих има хране и удобних места где се гнезде. Ипак, забележено је неколико занимљивих „пешачких“ путовања ових птица у дубине леденог континента.

Још 1907. године сарадник капетана Скота, зоолог Вилсон видео је на Росовом глечеру, 110 километара од обале, трагове пингвина. Учесници једне совјетске антарктичке експедиције били су веома зачувени када су у рејону станице Лазарев, на 40 до 50 километара од мора, срели царског пингвина како спокојно иде по снегом покривеном глечеру.

Учесници америчке експедиције приметили су 31. децембра 1957. године у западном Антарктику трагове пингвина 400 километара далеко од мора.

Првог јануара 1958. године група поларних истраживача која је кренула из станице Берд нашла је на висини од 1.442 метра а 300 километара далеко од сваке обале, веома добро очуване трагове пингвина на снегу. Отисци на снегу говорили су да је птица понекад легала на трбух да би се, отискујући се ногама, клизала као на санкама. Пингвин се тачно држао курса према Јужном полу скрећући с њега не више од 2 степена. На таквој тачности могао би да му позавиди и сваки крманош.

Тешко је објаснити, који разлози нагонце пингвине да се упуштају у тако дугачке ризичне шетње. Све до данас та лутања пингвина по глечерима остала су једна од загатки Антарктика.

ПРВИ...

Први нуклеарни реактор је машина за коришћење и ослобођење нуклеарне енергије. Први нуклеарни реактор био је саграђен у току другог светског рата у САД и пуштен у погон у децембру 1942. године. Радовима на њему руководио је италијански физичар Енрико Ферми.

КАИШАНОВА КЊИ

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

УСРЕД НОКИ КОЛА СУ СТИГЛА У ЈЕДНО СЕЛО, ЗА КОЈЕ СЕ ГОВОРИЛО ДА ЈЕ У РУКАМА ПУГАЧЕВЉЕВИХ ПРИСТАЛИЦА...

МЕСТА ЗА ЦАРЕВОГ КУМА!

АЛИ, РЕГУЛАРНЕ ТРУПЕ БИЛЕ СУ ВЕЋ ЗАУЗЕЛЕ СЕЛО.

ИЗЛАЗИ, ЗАВОЈНИ КУМЕ!

ЛОПОВИ!

ПЕТРОВА УНИФОРМА ЗБУНИЛА ЈЕ ХУСАРЕ

ПА ТО ЈЕ ОФИЦИР!

ШТА ТО ТРЕБА ДА ЗНАЧИ?

ВОДИ МЕ ВАШЕМ КОМАНДАНТУ!

ПЕТАР МУ СЕ ПРЕДСТАВИО И ИСПРИЧАО МУ ПОД КАКВИМ ЈЕ УСЛОВИМА ПРОДРО У РЕДОВЕ ПОБУЊЕНИКА ДА БИ СПАСАО КИРКУ КАПЕТАНА МИРОНОВА

КАД САМ ПРОЛАЗИО КРОЗ ОРЕНБУРГ ГЕНЕРАЛ МИ ЈЕ ПРИКАО О ВАМА, ПЕТРЕ АНДРЕЈИКУ! БРИНУ СЕ ЗА ВАШУ СУДБИНУ!

ПРЕДУЗЕЛИ СМО ОПШТУ ОФАНЗИВУ ПРОТИВ ПУГАЧЕВА! НЕДОСТАЈУ НАМ ОФИЦИРИ! ОСТАНИТЕ С НАМА! БИТЕТЕ КОРИСНИЈИ НЕГО У ОРЕНБУРГУ!

ПО ВАШЕМ НАРЕЂЕЊУ, ПУКОВНИЦЕ!

ТРЕБА ДА СЕ РАСТАНЕМО, МАРИЈА! ДУЖНОСТ МИ НАЛАЖЕ ДА ОСТАНЕМ ОВДЕ СВЕДЕНИК КЕ ТЕ ОДВЕСТИ У СИМБИРСК, МОЈИМ РОДИТЕЉИМА КОЈИ КЕ ТЕ ПРИМИТИ КАО РОЂЕНУ КИР!

ЗБОГОМ, ПЕТРЕ АНДРЕЈИКУ. НЕ ЗНАМ КАДА КЕМО СЕ ОПЕТ ВИДЕТИ... АЛИ, ЗНАМ ДА ТЕ НИКАД НЕКУ ЗАБОРАВИТИ!

ЦРТИЦЕ О ЗИМИ

њих се пећи нису налазиле у собама, већ напољу, а топлоћа је пролазила кроз цеви ко-

га да би њима било добро. Тако је наварски краљ имао специјалне собаре који су кроз сребрне трубе дували испод покривача да би му угрејали постељу пре спавања. Хенри IV је за време рата спавао на „постели“, у ствари на своја три лакеја поређана на земљи један поред другог. Не треба ни рећи колико је ова „постела“ била „удобна“ за њега а колико за лакеје.

Мадам де Ментенон (1635—1719) жалила се на Версај у коме је станувала: „Ни прозори ни врата се не затварају, свуда бије таква промаја да се има утисак као да напољу дува ураган из Америке“. Због тога су у оно време почеле да се праве фотеље: као нека врста стражарских кућица. Велике даме су примале госте седећи у постели а посетиоци би седели око ње као „грејалице“.

Сен Симон, док је писао своје мемоаре, стављао је боце с топлотом испод ногу да се не би смрзео. Мадам де Рамбује (1588—

1665) се цела завлачила у џак направљен од медвеђег крзна, а француска маршалица Луксембург (1638—1695) обавијала је главу веловима и затварала се у носиљку у свом салону изјављујући: „По стајем глава за све од почетка зиме до пролећа“.

Пре три века, 1658. године свештеник Булио је први мерио хладноћу термометром. А тачно мерење температуре је почело тек 1719. године. Дотле се знало само из прича и остављених записа какве су страшне зиме владале.

Зима 1410. године је била тако велика да су сваког ју-

тра преносили двоколицама смрзнуте и њихове лешеве бацали у Сену јер је било немогућно копати гробове.

Завршава се највећа ограда на свету

Пред аустралијским радницима стоји велики дан: још свега неколико седмица закуцаваће летву уз летву и наиду ја ограда на свету биће готова. У циновском кругу протеже се кроз тропску државу Квинсленд, та заиста огромна ограда од 5500 километара, а висока два метра.

Још 1955. године почело је постављање ове мамутске о-

граде која треба да штити ову од најопасније животиње петог континента: дингоса. Порекло овог лепог дивљег пса није са сигурношћу утврђено али се претпоставља да је и он дошао на овај континент пре много хиљада година заједно са аустралијским прастановницима.

Подизање оградe однео је огромну своту, али с обзиром

НЕПРИЗНАТА ВЕЧЕРА

Ових дана, када се навршило 150 година од дана рођења великог италијанског композитора Ђузепе Вердија, биће занимљиво да се сетимо и овог догађаја из његовог живота.

После постављања на сцену опере „Аида“ у Милану, композиторово име и назив опере нису слагали Италијанима са усана. Вердија су просто заспали писмима одушевљења. Али, међу сиљним писмима упућеним на његову адресу, нашло се и једно овакво:

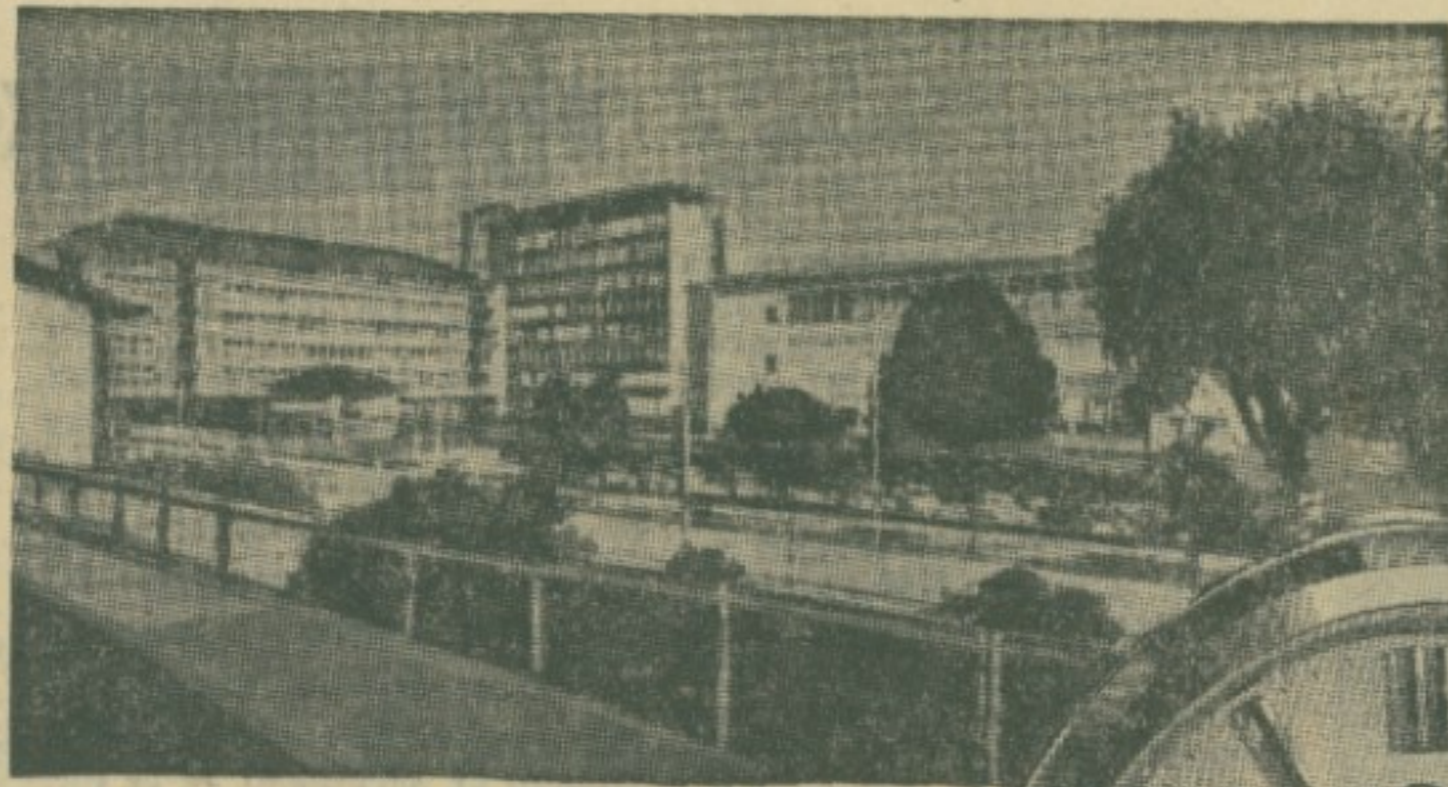
„Господине, Верди! Приче о вашој опери „Аида“ и похвале њој изречене, навеле су ме да 2. овог месеца отпутујем у Парму и присуствујем представи... На крају опере поставио сам себи питање: да ли ме је опера задовољила? Одговор је био одречан. Сео сам у воз да бих се вратио кући у Регију. Сви око мене говоре само о одликама опере. Мноме је опет овладала жеља да чујем оперу и 4. овог месеца ето ме поново у Парму... Утисак који сам са представе изнео је следећи: у опери нема ничег што би узбудило. После два-три извођења „Аида“ ће се наћи у прашини архиве. Можете и сами судити, многопоштовани Верди, колико је моје жаљење због страшних лира. Додајте к томе да сам ја човек породични и да ми такав трошак не да мира. Због тога се обраћам директно Вама с молбом да ми вратите назначену своту...“

У писму су били приложени рачуни за пут тамо и назад, за оперу и вечере. Укупно: 16 лира.

Писмо је било потписано презименом „Бертани“ уз које је била додата адреса.

Примивши писмо Верди је поручио свом издавачу да исплати новац аутору писма, али да му одбие 4 лире за две вечере „јер је он могао да вечера и код своје куће“. Даље, композитор је тражио од издавача да од Бертанија узме писмену изјаву да више неће слушати Вердијеве опере „да би се избегли слични захтеви“.

Тиме се инцидент завршио. Остаје још да додато да се Бертани показао као лош пророк.

45 МИЛИОНА САТОВА
ГОДИШЊЕ
КАКВИ СЕ САТОВИ ПРО-
ИЗВОДЕ И ОД ЧЕГА СЕ
САСТОЈИ ЈЕДАН САТ

СВЕТ у бројкама

Од свих европских држава Монако је најгушће насељен: 14.667 становника на један квадратни километар. У Јужној Африци на сваког становника долази цео један квадратни километар. У Канади две особе морају да „деле“ између себе један квадратни километар, а у Сједињеним Америчким Државама њих 20.

Ови подаци потичу из новог демографског годишњака који су ових дана објавиле Уједињене нације.

Највећи годишњи прираштај становништва има Гвинеја: 4,1 процента. Земље с високим годишњим прираштајем између 3,1 и 3,4 процента су: Албанија, Бразил, Формоза, Кенија, Мексико, Филипини и Тајланд. У 15 земаља на свету број становништва опада.

Највећи град на свету остаје и даље Токио са 8,3 милиона становника, и то испред Њујорка са 7,8 милиона (оба без предграђа). Ако би се урачунала и предграђа, Њујорк би са 14,1 милиона дошао испред Токија који за једно с предграђима има „свега“ 11,4 милиона.

У Северној Америци од укупног броја становника 43 одсто живи у градовима, у Европи 58 одсто, у Океанији 56, у Јужној Америци 48, у Африци 25, а у Азији 24 одсто.

У просеку у Европи са Совјетским Савезом и у Северној Америци има више жена него мушкараца, док је у Азији и Океанији случај обрнут.

У центру швајцарске индустрије сатова

ВРЕМЕ ЈЕ НОВАЦ

На обали Билер језера изнад кога штрче планински ланци швајцарске Јуре налази се стари град Бил са својим сликовитим кућама. У Билу и његовој околини се не спава, бар не дању, јер вредне руке стално раде у најчувенијим фабрикама сатова.

Дугачак је био пут од „нирбершког јајета“ Петера Хенлајна до мајшних прецизних механизма који данас красе руке. Што је некада израђивано мучним и дуготрајним ручним радом данас се фабрикује великим делом потпуно аутоматски. Али, ни најмодерније фабрике сатова не одричу се ни данас вештих човекових руку: оне спајају мајшне делове у чудно дело без кога не може да се замисли данашњи свет.

Данас се у Швајцарској производи 45 милиона сатова годишње. Од тога 98 одсто, односно за 1,3 милијарду швајцарских франака, одлази у иностранство.

Још пре педесет година Швајцарска је имала моно-

пол у производњи сатова. Данас она има јаке конкуренте: Јапан, Немачку, Француску, Русију, Енглеску и САД и стога се труди да бољим квалитетом одржи предност на светском тржишту.

Најјачу групу швајцарске индустрије сачињавају уједињене фабрике Омега и Тисо. Спроводићи разумну политику фабрика Тисо производи сатове мале вредности док Омега израђује скупле, у целом свету познате сатове и хронометре. У светлим модерним халама влада апсолутна чистоћа јер је прашина главни непријатељ сваког сата.

Од чега се заправо састоји један сат?

Основни елементи су месинг и челик. Читави редови машина по увек истом ритму праве отиске делова и делова са металних трака. Затим се брише, обрће, испира, полира — све на прецизним машинама које се већином производе у самој фабрици. Потребно је округло хиљаду разних обрада да би се чуло

оно добро, познато куцање: тик-так.

Сваки сат састоји се од 120—150 делова, а 50.000 микроскопски ситних завртања може да стане у један напртак!

У овим фабрикама се не производе сви делови: кутије, рубини, бројчаници, казаљке добијају се из специјалних фабрика.

Треба разликовати две велике групе произвођача: фабрике које саме прерађују сировине и такозване „етаблисере“, фабрике које све делове купују и само их спајају.

У халама Тисоа и Омега у њиховим фабрикама у Билу, Женеви, Лозани, Берну и Кортберу — слика је увек иста. У дугим редовима седе мушкарци и жене и са дупама на оку раде пинцетима. Поверовало би се да при оваквом послу вид нагло слаби али то није случај. Код Омега има много стручних радника који још дуго после испуњавања услова за пензију не напуштају посао.

Цепни сатови се у овим фабрикама уопште не производе јер потрошња није вредна помена. Код Тисоа се прешло само на прављење ручних сатова са централном секундаром. Ово, као и прелажење на једну једину величину са това, поједноставило је производњу и снизило цене. Женски сатови се фабрикују још у две величине али и ту постоји могућност да се ради према једном основном принципу који је врло једноставан. Данас постоје сатови са ручним навијањем, сатови са ручним навијањем и календаром, сатови са аутоматским навијањем и напослетку аутоматски сатови са датумом. Поред тога наравно и сатови у специјалним кутијама за гњурце итд.

Кутије за овакве сатове производе стручњаци али се врло често дешава да се од блештавог метала и сјајног камења не може да надре бројчаник. Цене ових сатова иако им је механизам као и код других од месинга и

челика, достижу астрономске цифре.

Један амерички петролејски магнат поручио је код Омега сат чија је цена износила 10.000 долара. Но и то му још није било доста него је донео огроман бриљант и захтевао да се избруси и стави уместо стакла. То је учињено и тако он сада носи на руци сат који је колико скуп толико и саломљив јер ово „бриљантско стакло“ се може лакше при удару разби-ти него обично.

Хронометри су сатови изванредно тачни. Фабрика Омега је само у 1960. години дала техникуму у Билу 20.000 механизма на испитивање и за све добила потврду да су прави хронометри. То представља изванредан успех пошто су сви серијски произведени.

Данас само Омега производи 50% хронометара у Швајцарској. Као споредну грану израђује такође и апарате за штоповање времена, компликоване апарате са електричним импулсима који су са својим жицама и трансисторима лако потпуно неразумљиви. Ови специјални сатови употребљавају се приликом спортских приредби, на коњским тркама, лакоатлетским и наравно олимпијским такмичењима. Топлико су прецизни да дозвољавају мерење стотог дела секунде.

СИГУРАН ДОКАЗ

Остаци дрвеног брода, пронађени пре годину дана у муљу Темзе, недавно су после дужег испитивања идентификовани: припадали су неком римском броду. Као доказ служи један део са ликом До-

мицијана, римског цара од 81. до 96. године наше ере, у самом подножју катарке. Овај део био је намењен као дар морским боговима. Према томе најстарији брод пронађен у Енглеској није њен.

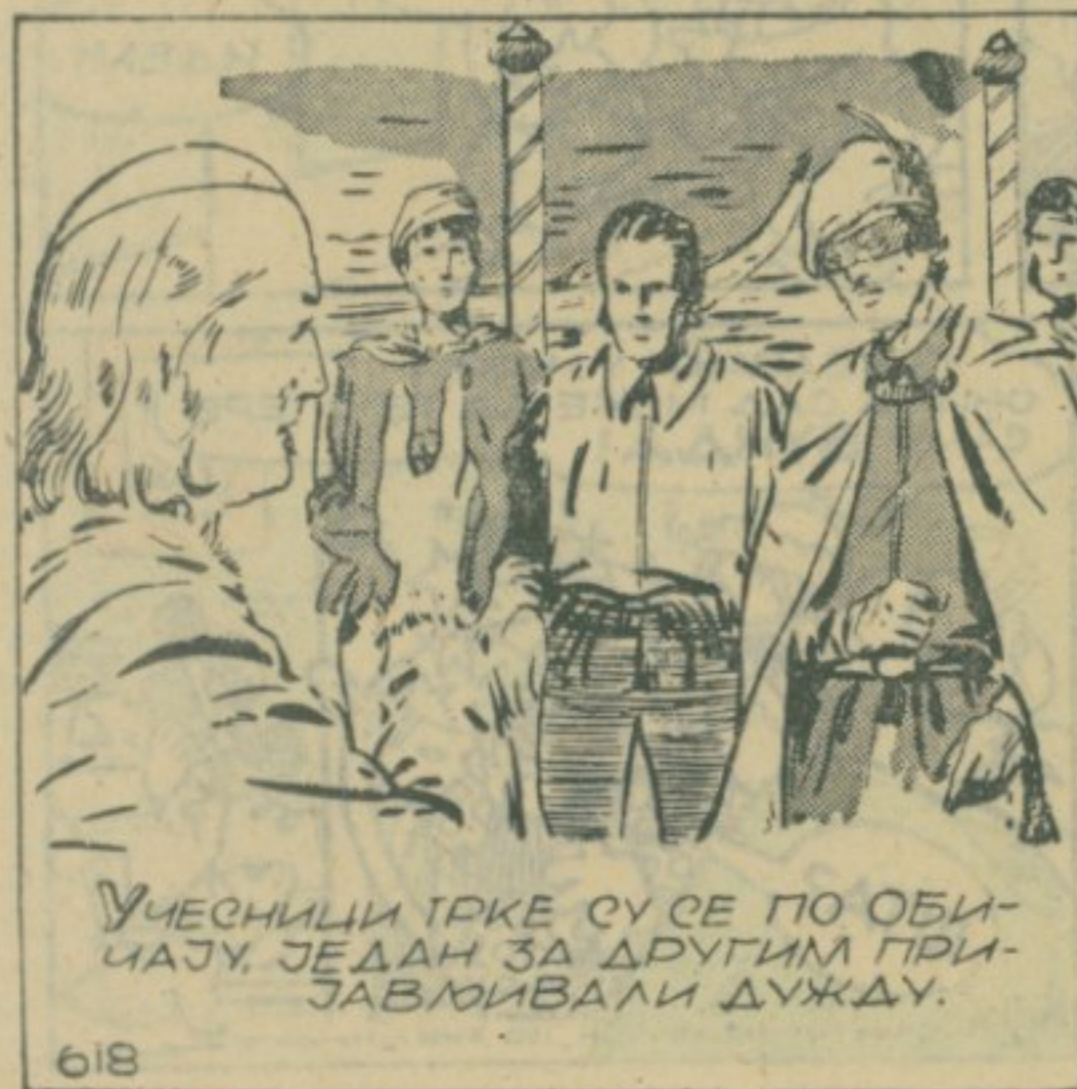
БРАВОВО

ИЛО РОМАНУ Ф. КУПЕРА
ЦРТА Н. КРУЊЕВИК

ВЕНЕЦИЈА ЈЕ БИЛА У ВЕЛИКОМ УЗБУДЊУ... ДОШАО ЈЕ ДАН РЕГАТЕ - СВЕТКОВИНЕ НА ВОДИ, КАДА СЕ ТАКМИЧИЛО: У РАСКОШНОСТИ ОДЕЖЕ, ПЛЕМЕНИТОМ ПОНАШАЊУ И ОДМЕРВАЊУ СНАГЕ МИШИЦА У ТРАДИЦИОНАЛНОЈ ТРЦИ ГОНДОЛА

ДОК ЈЕ МАСА СВЕТА НЕСТРПЛИВО ОЧЕКИВАЛА ПОЧЕТАК ТРАДИЦИОНАЛНЕ ТРКЕ...

УЧЕСНИЦИ ТРКЕ СУ СЕ ПО ОБИЧАЈУ, ЈЕДАН ЗА ДРУГИМ ПРИЈАВЉИВАЛИ ДУЖДУ.

618

МЕЂУ ТАКМИЧАРИМА БИО ЈЕ И ЈЕДАН КОЈИ ЈЕ СВОЈЕ ЛИЦЕ ПОКРИО МАСКОМ.

КО ЈЕ ТВОЈ ГОСПОДАР И У КОГА СЕ СВЕЦА УЗДАШ?

ЈА СЕ УЗДАМ У СВОЈЕ МИШИЦЕ

ПОРЕКЛО КРВИ...

ПОСТОЈИ ОКО 80 ВРСТА ЉУДСКЕ КРВИ. КАО ШТО НИ ОТИСЦИ ПРСТИЈУ НИСУ ЈЕДНАКИ, НИ КРВ ДВЕ ОСОБЕ НИЈЕ ИСТА

Често су специјалисти Скотланд јарда позивани да утврде порекло крви на неком предмету. До пре извесног времена ово се могло испитати само ако је мрља била довољно велика. Данас, међутим, научници ове чувене институције имају тако усавршене техничке инструменте да могу утврдити, иако мрља није већа од главе чиоде, не само порекло већ такође, ако је то крв човека, и његову групу. Први опит је хемијски — да се утврди да ли је то заиста крв, пошто и мрље пекмеза, боје и рђе личе на крв. Када је већ утврђено да је то заиста крв, испитује се да ли је људска или животињска. Ако је ова друга, мора се видети од које је животиње.

Када се додаду извесне супстанциије у малим количинама, крвоток животиње, оне приморавају организам да створи антитела која ће се борити против њих. На пример, ако се мртви вирус убризга у крвоток човека у малим количинама, његов организам ствара отпорност према болестима. Пронађен је крани серум, можда од зечева, са којим се врше ове пробе.

Крв која је нађена на месту несреће или која се мора испитати из неког другог разлога, раствара се у неколико малих епрувета. У сваку се додаје серум, рецимо од зеца који је изградио отпорност на крв друге животиње или човека. Можемо ставити у прву епрувету серум од зеца и додати мајку крв, а у другој епрувети серум се може повезати са крвљу пса док у трећу епрувету долази људска крв. Ако се трећа епрувета замагли значи да је та крв људска.

За ове опите се користи зечја крв, али се она, разумљиво, не може употребити ако хоће да се утврди да ли је мрља од крви зеца. У том случају се серум друге животиње убризгава зечјој крви.

Постоји око 80 врста људске крви, иако само четири главне групе. У Британији више од 4 особе на де-

сет имају крвну групу О. У групу „А“ долазе 4 особе на десет, а један човек на десет има групу „Б“, док само 4 човека од сто имају крвну „АБ“. Чак и када се крв осуши може се утврдити којој групи припада.

Као што ни код једног човека отисци прстију нису једнаки, исти је случај и са крвљу те се са сигурношћу може данас утврдити коме припада крв која се испитује.

Ако се сумња да је нека особа умрла зато што је отрована, за истражнике је важно да открију која је врста отрова употребљена. У току обдукције могу се у самој жртви наћи трагови отрова и они се прегледају специјалном апаратом ради мерења његових физичких својстава. Опити се врше уз помоћ ултравиолетне или ултрацрвене светлости. Један апарат црта дијаграм према одређеној врсти отрова, а сваки специфичан отров даје свој дијаграм. Такав се апарат може употребити и за утврђивање врста бензина или шпиритуса који се користе приликом неке крађе горива.

Друга апаратура може прецизно да утврди врсту метала са електричних стубова. У неким деловима Британије улична светлост је плаве боје јер у лампама гори жива. У другим градовима светлост је жута пошто се употребљава натријум. Кад се врши опит, материјал се запали и неорганске супстанце дају специфичну боју. Експерти мере светлост ради добијања тачности порекла материје.

Могу се идентификовати и кристали уз помоћ апарата са

Х-зрацима. Када гори, сваки метал одаје своју светлост и када се сниме Х-зрацима са лакоћом се препознају кристали.

Како се може утврдити да ли делићи боје која је нађена на одећи осумњичене особе одговарају боји касе на којој је извршен покушај обијања? Лаборанти користе микроскоп јер се комад боје не показује само у једном тону већ у више. Приликом упоређивања види се да ли је то иста боја. У извесним случајевима земља се узима и са ципела, аутомобилских гума и блатобрана да би се, према њеном саставу, утврдило из које је покрајине.

»Вулкански« повртњак

Догодило се то на једном острву из архипелага Фиџи. Земљиште на једном сеоском газдинству постајало је из часа у час све топлије. Затим су почела права чуда: један трновит грм наједном се просто налио зеленилом и одмах се затим осушио погубивши све лишће. Камење око куће толико се загрејало да се није смело додирнути. И, најзад, читав повртњак стао је да подрхтава.

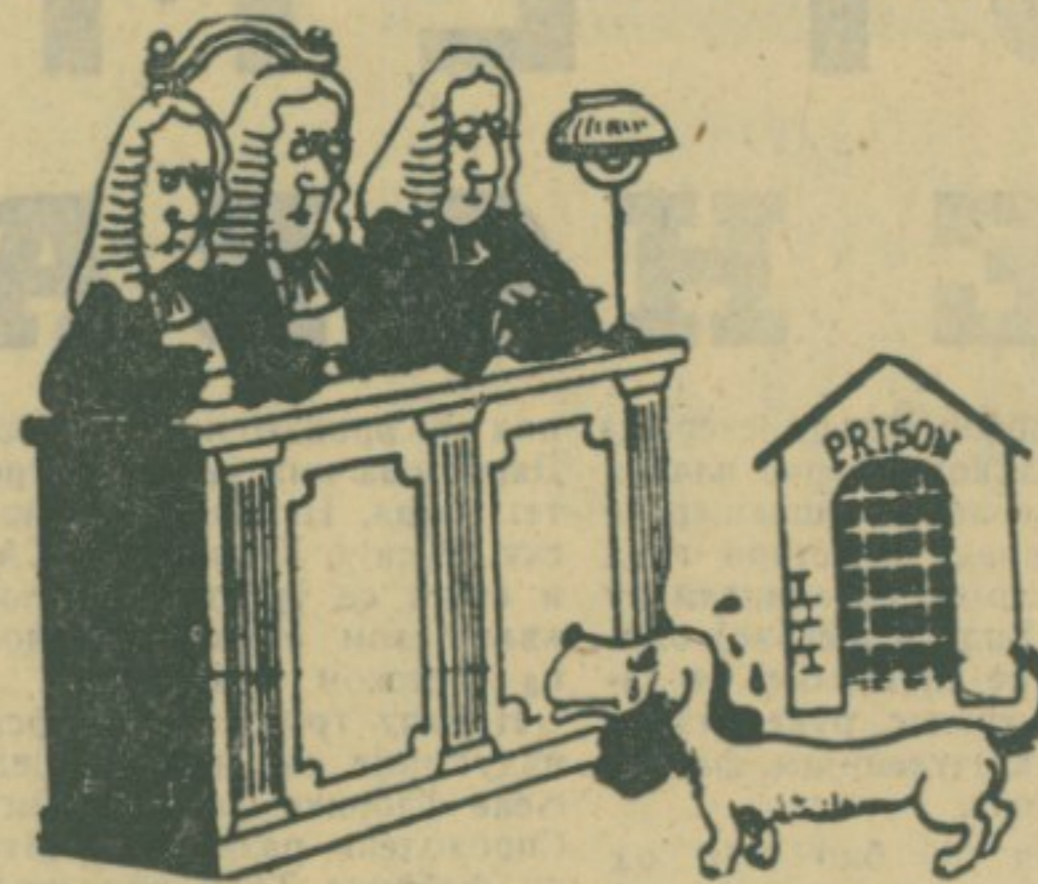
Геолози који су дошли да испитају необичну појаву изјавили су да сматрају да се приближава ерупција, да се рађа нов вулкан, први у тој околини.

Време је протицало, до ерупције није долазило, али „вулканске појаве“ нису престале. Најзад, електричари су свему учинили крај: они су утврдили квар — и отклонили га — у подземном електричном каблу који је пролазио испод повртњака.

ПО СЛОВУ ЗАКОНА

Шестомесечни пас „Џуди“ има великих неприлика. Све је почело овако: господари су га оставили самог код куће. Шта би друго радио него да се забавља? Јурио је по стану док није оборио неки стоић на коме се, поред осталог, налазила и кутија шибица. Почео је да је њушка, она се отворила и испала су палидрвца. На необјашњив начин су се запалила! Ово је изазвало пожар који је убрзо локализован, али штета је ипак настала.

По слову закона — позната је енглеска педантерија — прво је требало утврдити ко је крив за пожар. „Џуди“ је проглашен

за „паликућу“ и против њега је осигуравајуће друштво покренуло поступак,

приложивши читав досије. Тако се формално процес води против „Џудија“.

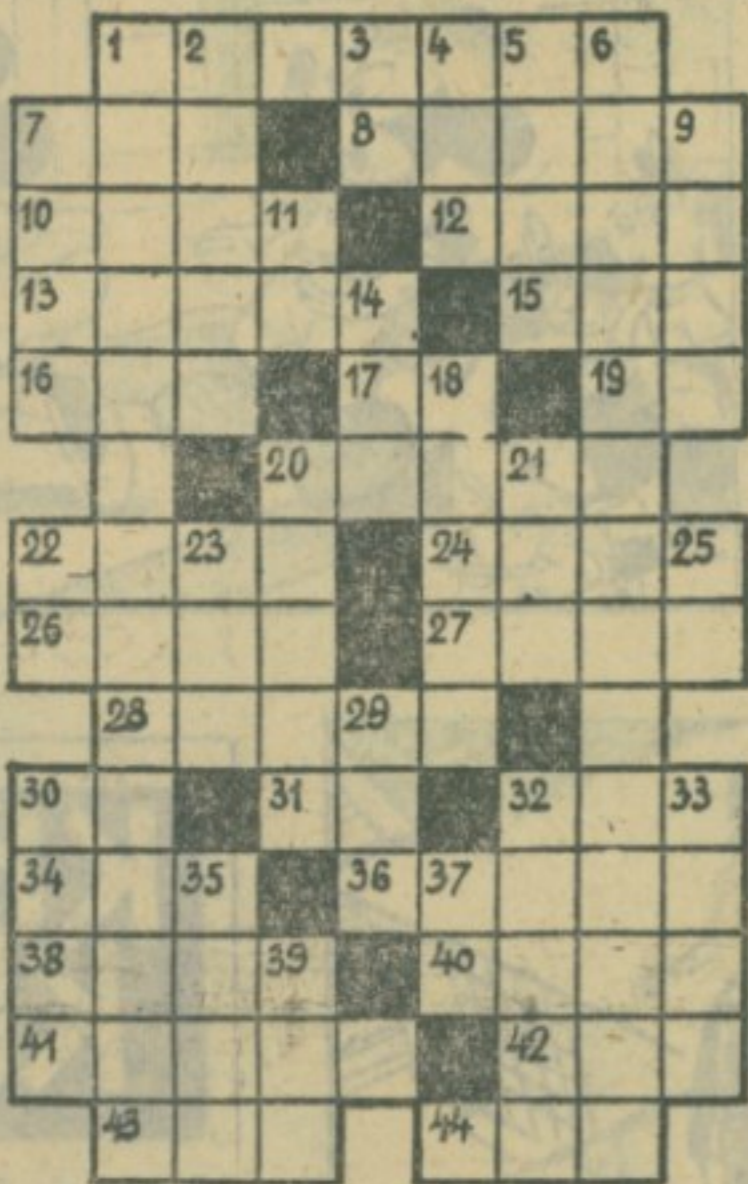
СКОКОВИ СА ТРАМБУЛИНЕ

Скокови са трамбулине разгранату дисциплину: и када се изводе стручњаци могу да пруже ретко леп приказ. Тек крајем 19. века, овај спорт је почео „скакањем на главу“ али се доцније развио у веома

ма више од сто признатих врста скокова. На слици су три скакачице из једног пливачког клуба у граду Феникс у Аризони.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) утврђење; 7) катран; 8) град у Француској; 10) врста дрвета; 12) ограда за народни магазин; 13) град у САД; 15) ред; 16) немачки путникац (Колон); 17) два сугласника; 19) предлог; 20) италијанско острво у Напуљском заливу; 22) град у Црној Гори; 24) део биљке; 26) организам; 27) град у Италији; 28) совјетски шаховски велемајстор; 30) историјски део копна у мору; 31) немачки предлог; 32) део теразја; 34) престолница старе Аргониде; 36) руб; 38) месец у години; 40) предео у источној Србији; 41) језеро у Финској; 42) сова; 43) мађарски књижевник (Ендре); 44) црна крета.

Усправно: 1) електрична централа са термичким погоном; 2) река у Босни; 3) два сугласника; 4) антички боги владар; 5) планина у Босни; 6) управа; 7) звер из породице кунја; 9) плодно место у пустињи; 11) узник; 14) ревно острво; 18) примитиван пловни објект; 20) строго одређен и ограничен број; 21) крволочна звер; 22) хемијски знак за платину; 23) телефонски позив; 25) лична заменица; 29) лична заменица; 30) део тела; 32) место у Бачкој; 33) прича у прози у славу исландског народа; 35) врста падавине; 37) иницијали нашег савременог сликара; 39) прост број.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

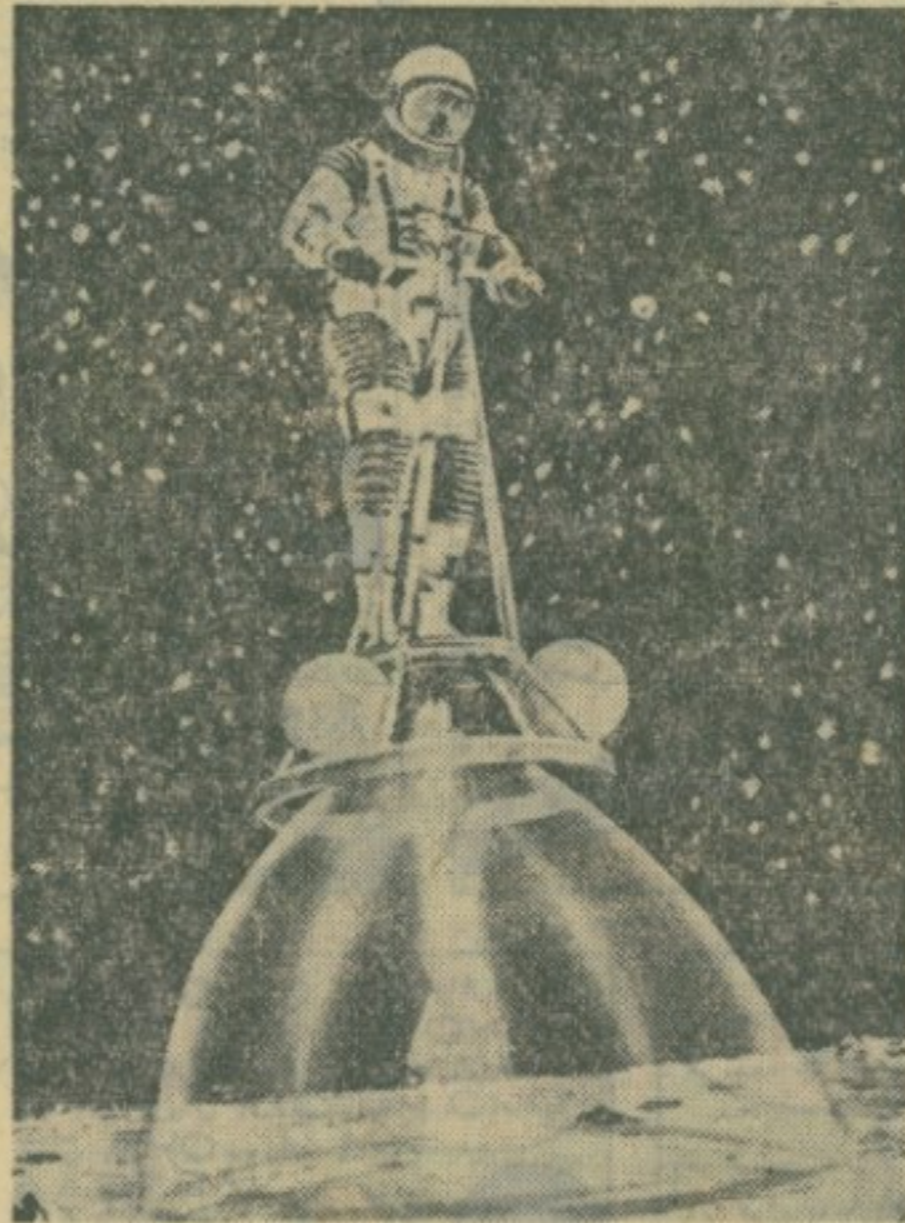
Водоравно: 1) све; 4) Вор; 7) март; 9) капа; 10) Илир; 11) Урад; 12) весна; 14) Маскави; 16) Довер; 17) Арг; 19) ас; 20) так; 22) во; 23) руб; 25) пирит; 27) Лаверан; 30) Божик; 32) труд; 34) Јела; 36) вена; 37) атар; 38) ада; 39) аба.

Усправно: 1) Смит; 2) вал; 3) Ериван; 4) Варања; 5) ода; 6) Раја; 8) тресет; 9) купа; 13) Скрапелж; 14) Мосул; 15) Ирвин; 16) дар; 18) Гот; 21) кивија; 24) Бабуна; 26) ракета; 28) вода; 29) утва; 31) Тара; 33) ред; 35) Лаб.

НАМИРИСАНА ЛОПТА

Фудбалски клуб „Путници“ у Хонгконгу употребљава јако намирисану лопту приликом играња утакмице. Председник друштва Хо-Чен-Тунг уверава да им је то донело најбоља искуства. „Мирисе чак и мењамо — каже он — али најподеснији су мириси Јасмина и каранфила, јер су најјачи. Откад се игра намирисаном лоптом борба је увек најкоректнија и фер. Пријатан мирис умирује духове. У ваздуху испуњеном мирисом Јасмина груб фаул се не може ни замислити“.

ВАСИОНСКИ „СКУТЕР“

Неки мисле да ће овај „комбинезон будућности“, направљен у Калифорнији, служити као неопходна заштита приликом путовања на Месец на овом новом васионском „скутеру“. Али то спада у област маште, јер још није решен ни проблем путовања на Месец.

МАЛЕ ЗАНИМАЉИВОСТИ

Пас-портир

Ралф, немачки овчар, који припада једном књијару из Биарица не задовољава се само тиме што своме господару чува радњу у његовом одсуству, већ изиграва и портира — отвара и затвара највише врата од радње да би увео или извео муштерије.

Нова „зверка“

У зоолошком врту у Албикерку у Новом Мексику налази се једна необична животиња која нема имена. Настала укрштањем бизона или јака и неке друге — неотрешене животиње — она је пронађена пре шест година у Колораду. Досада ниједан стручњак није могао да каже којој раси припада. Ово

непознато биће треба да донесе на свет младунче, чији се стац овога пута зна — то је индијски во с грбом иза врата.

Паче са петловим ногама

Сироти мали патак из Монгуза у Горњим Пирињима може само тужно да посматра своје другове како се гњурају у плићак, док је он приморан да остане на обали. Не милосрдна природа је овом сиромашку подарила ноге без пловних кожица због којих не може да плива.

Протезе за слонове

Од давнина још слон је у Индији обавезан учесник многих прослава. На најстари-

јим фрескама могу се видети слонове, богато украшени, како важно корачају у процесјама. И данас још добродушни цинови служе као традиционални украсни „реквизит“ процесја и парада у многим земљама Азије.

Дресери и одгајивачи слоних приметили су да се слониче лакше припитомљавају и да боље подносе буку и узбуђење окупљене масе. Али, слонове се цене по величини и облику њихових кљова, а кљове слонича су танке и нису лепе. Због тога Индијци још од незапамћених времена приликом празника стављају слоничама „вештачке зубе“. Преко њихових малих и неугледних зуба, исквони мајстори навлаче им дрвене кљове обожене као слоновача.

Јесће ли већ чим да...

... највећа дубина до које је човек продро у земљу налази се у рудницима злата у Бокс-

бургу где је новембра 1959. године достигнута дубина изнела 3.428 м.

... Французи купују 400.000 килограма лекова дневно или по 9 грама сваки становник. Срећа је само што они све те лекове и не утроче, јер већину узму једном или двапут и оставе у кућној апотеци.

... у старом Риму пелен је био високо црвен; победнику у кол-

ским тркама давали су на Капитолу да попије чашу пића од пелена.

... један једини друм постоји на норвешком острву Бијаркоу на Северном леденом мору и само два аутомобила.

... орангутан са острва Борнеа и Суматре проводи ноћ у гнезду које себи начини при врху дрвета. Када пада киша он се покрије „ка банџом“ од лишћа.

... најстарија слика, израђена у Енглеској потиче из XIV века и

налази се у Итону. То је Бекерово дело.

... на конгресу за технику враћања у живот, стручно названом: реанимација — одржано недавно у Москви — изнети су подаци из којих се види да је у болницама совјетског главног града, за последње две године, од 456 особа „клинички умрлих“ 236 враћено у живот.

... Италија, Југославија и Бугарска су према статистичким подаци-

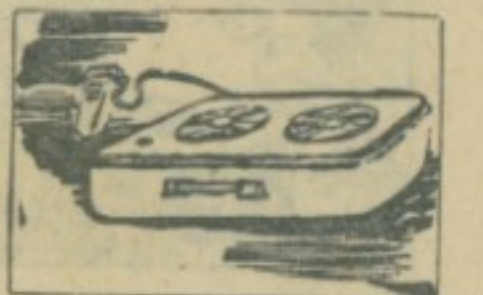

цима европске земље са највише близанаца.

... реч летаргија је настала од реке Лете, реке пакла, чија је вода имала ту моћ да онај ко је попије заборави своју прошлост.

... од свих музичких инструмената оргуље могу да произведу најдубљи тон.

... проналазач магнетног снимања звука, примењеног у данашњем магнетофону, је дански инжењер Волдемар Пуазек. Он је

Још 1898. године пријавио у Европи и Америци многобројне патенте за свој „телеграфон“.

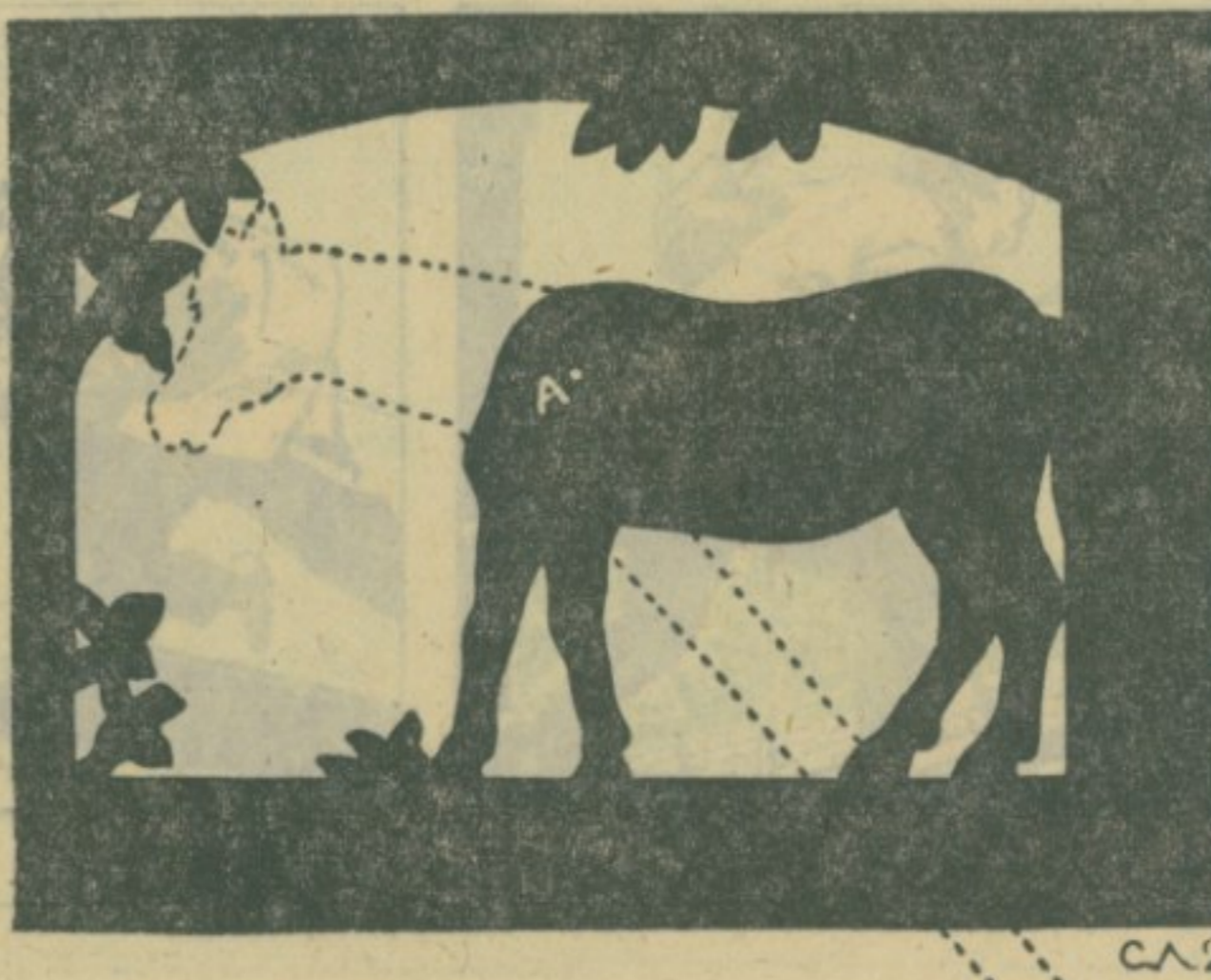
НАПРАВИ САМ

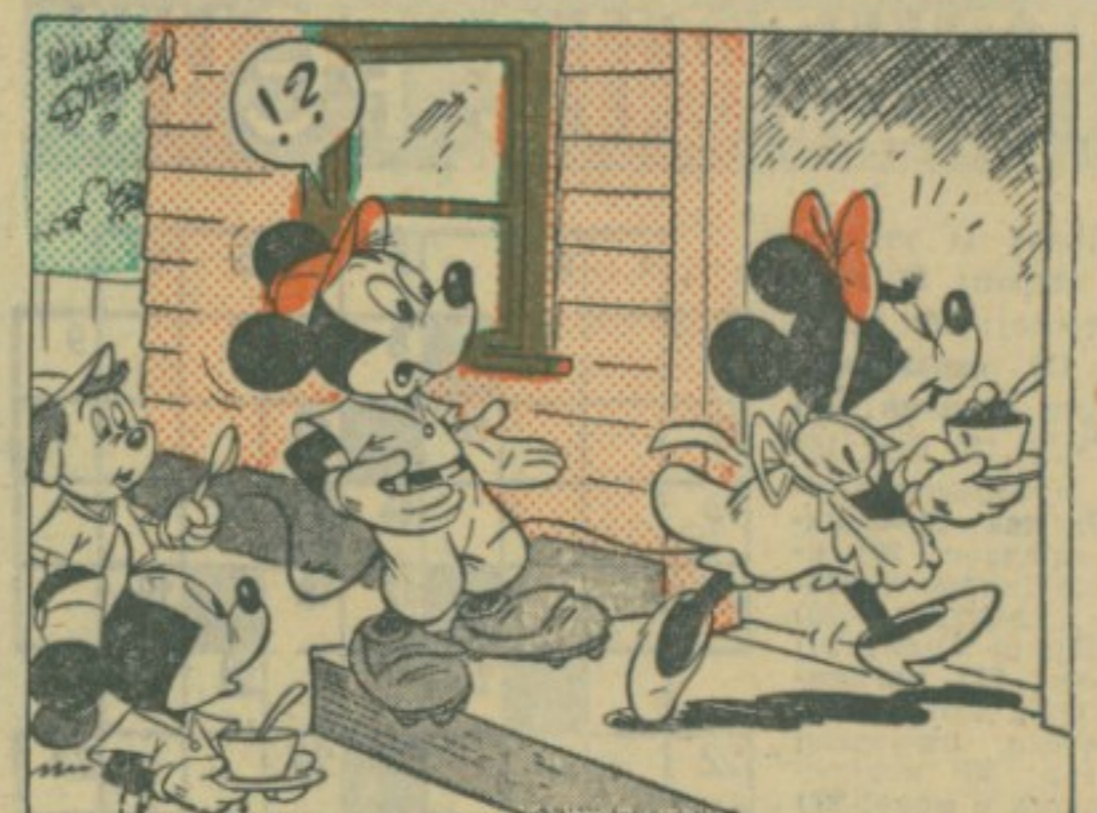
Позориште сенки

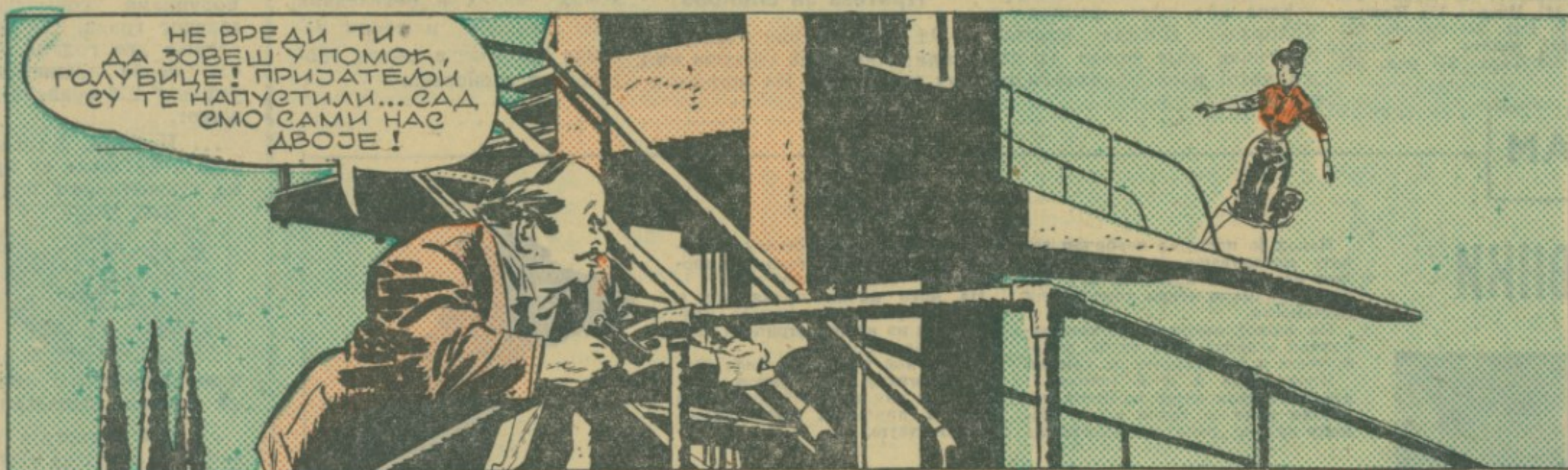
Некад је постојао необичан занат: позлаживање сенки на јавним местима а показивање и у кућама приликом неких породичних свечаности. На нашој слици 1 видимо неколико „слика“ које треба да обрешете и да залепите на картон. Кроз тачке А и Б (слика 2) забодите мали ексер да бисте повезали врат са телом коња. Помоћу другог „репа“ покрећите гла-

ву животиње али силуету поставите испред лампе, тако да „пројектујете“ сенку на бео зид. На исти начин прикажите и друге силуете које можете прекопирати из наших стрипова (Мики, Шпица, Плутон). Да би вам представа била што интересантнија на сваком картону при дну испишите пригодног текст и приликом приказивања га прочитајте.

УОХ НАЗАР

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ОБАВЕШЋЕЊЕ НА ПРАВОМ МЕСТУ

Два астронаута у балону летела су изнад једног поља. Изгубили су оријентацију и кад један угледа Шиљу како гледа у њих повика:

— Где смо?
— У балону! — одговори флегматично Шиља.

ОНА ЈЕ ВОЗИЛА

Један пријатељ пита Пату и Пају ко је возио кола кад су се враћали са одмора.

— Па зна се ко, — резигнирано рече Паја. — Она је возила читаво време иако није била за воланом.

НАЈИНТЕРЕСАНТНИЈЕ

Посетили Белка и Шиља један музеј. Пошто су дуже времена разгледали изложене предмете, водич их упита да ли желе још какво објашњење.

— Да, — рече Белка — реците ми, молим вас, какву маст употребљавате за паркет кад вам се тако лепо сија.

НАУЧИО ГА

Шиља прича Паји како ће свог новог пса научити да залаје сваки пут кад је гладан.

После два месеца сретну се поново и Паја га упита да ли је успео.

— Ах, немој ме ништа питати. Сада ја морам да лајем да би он јео.